

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ
КОНДРАТЮКА» НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ФІНАНСІВ, ЕКОНОМІКИ, УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН ТА ТУРИЗМУ
Спеціальність 292 «Міжнародні економічні
відносини» Очна форма навчання, 2 курс

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему

«Стратегічні напрями розвитку торгово-економічних відносин
України з ЄС»

Д6ФМ 10720016 КМР

Розробив студент гр. д6ФМ
__._.2024 р. _____ К.Г. Проценко
Керівник дипломної роботи
__._.2024 р. _____ І.В. Левченко
Консультанти:
__._.2024 р. _____ І.Б. Чичкало-Кондрацька
із глобальної економіки
__._.2024 р. _____ А.А. Буряк
із міжнародних стратегій економічного розвитку
__._.2024 р. _____ І.В. Левченко
із Європейської стратегії України

Робота допущена до захисту:
Завідувач кафедри міжнародних економічних
відносин та туризму
__._.2024 р. _____ І.Б. Чичкало-Кондрацька

Полтава 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТОРГОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ ТА ЄС.....	6
1.1. Етапи становлення та розвитку Європейського Союзу.....	6
1.2. Стандарти Європейського Союзу.....	14
1.3 Особливості формування торговельно-економічних відносин України та ЄС	22
Висновки до розділу 1	32
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ТОРГОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З ЄС.....	33
2.1. Роль та місце Європейського Союзу в міжнародній торгівлі	33
2.2. Аналіз торгово-економічних відносин між Україною та ЄС.....	41
2.3 Аналіз зовнішньої торгівлі України з країнами ЄС	46
Висновки до розділу 2.....	53
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТОРГОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З ЄС.....	55
3.1. Аналіз основних перешкод співпраці України з ЄС	55
3.2. Перспективи розвитку торгово-економічних відносин України та ЄС.....	64
3.3. Перспективні напрямки стратегії розвитку торгово-економічних зав'язків України та ЄС	74
Висновки до розділу 3.....	80
ВИСНОВКИ.....	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	84
ДОДАТКИ.....	95

ВСТУП

Одним із основних напрямів зовнішньоекономічної діяльності України є економічний розвиток і торгівля з країнами ЄС. Експансія ринку за межі ЄС може негативно вплинути на зниження купівельної спроможності виробників у країні. Фактори, що прискорюють зростання валового внутрішнього продукту (ВВП) моєї країни.

Переваги економічного зростання України є наслідком характеру переваг України, які створюють можливості для економічного розвитку та торгових відносин з країнами ЄС, а саме: високе географічне розташування, родюча земля та економіка, високоосвічене населення. Крім того, Україна традиційно має порівняльну перевагу в металургійній, обробній промисловості та машинобудуванні. Країна межує з європейськими країнами і має прямий вихід на ринок Близького Сходу через Чорне море. Завдяки цьому Україна в майбутньому може стати важливим гравцем у світовій економіці.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є торгово-економічні відносини між Україною та ЄС.

Предметом кваліфікаційної роботи є формування стратегічних напрямків розвитку торгово-економічних відносин України з ЄС.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження стратегічних напрямків розвитку торгово-економічних відносин України з ЄС.

Для досягнення поставленої мети в роботі були поставлені та вирішені наступні завдання:

- розглянуто етапи становлення та розвитку Європейського Союзу;
- проаналізовано критерії розширення європейської інтеграції;
- сформовано оцінку євроінтеграційних аспектів торгово-економічних відносин України та Європейського Союзу;
- проаналізовано динаміку світової торгівлі, роль та місце в ній

ЄС;

- здійснено аналіз торгово-економічних відносин між Україною та ЄС;

- проведено оцінку обсягів зовнішньої торгівлі України;

- проаналізовано основні проблеми співпраці України з Європейським Союзом;

- надано характеристику перспектив стратегічного розвитку торгово- економічних відносин України з ЄС;

визначено напрямки вдосконалення стратегічного розвитку торгово- економічних відносин України з ЄС.

При написанні кваліфікаційної магістерської роботи було використано такі методи дослідження: статистичний, монографічний, порівняльний, абстрактно-логічний, графічний та табличний – для наочного представлення результатів;

Інформаційною базою кваліфікаційної магістерської роботи є нормативні, законодавчі акти, статті провідних вітчизняних та зарубіжних науковців у фахових виданнях, статистичні довідники, аналітичні звіти та аналіз, підручники та посібники, джерела мережі Інтернет.

У кваліфікаційній магістерській роботі представлено: етапи становлення ЄС, визначено критерії розширення європейської інтеграції; проаналізовано динаміку світової торгівлі роль та місце ЄС, показано обсяги зовнішньої торгівлі України з країнами ЄС; охарактеризовано перспективи розвитку торгово-економічних відносин України з ЄС внаслідок чого було визначено основні напрямки вдосконалення розвитку торгово-економічних відносин України з ЄС.

Кваліфікаційна магістерська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТОРГОВО- ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ ТА ЄС

1.1. Етапи становлення та розвитку Європейського Союзу

Основною метою Європейського Союзу є створення економічного союзу (спільна економічна політика, послуги, товари, спільні гроші та ринки праці та спільна валюта) та політичного союзу (спільна економічна політика, послуги, товари, ринки та ринки праці, спільна валюта, зовнішня політика) і запровадження спільного громадянства.

Основні причини євроінтеграції можна виділити з таких пунктів [6]:

Потреба в тиші і спокої. Нова Європа і ця європейська нація доведуть жорстокість обох світових війн. Співробітництво розглядалося як перешкода для виникнення нових конфліктів, а політична та економічна інтеграція – як ефективний захист від комунізму, розвитку часу та експансії американської економіки в Європі;

Прагнення до більшого процвітання та якості. Метою членства в Європейському Союзі є надання громадянам економічних переваг і добробуту. Створення спільного ринку має підвищити економічну активність і розвиток торгівлі між країнами. Спільний ринок має забезпечувати вільний рух людей, капіталу, товарів і послуг;

Підтримання економічної та політичної стабільності на міжнародному рівні. Європейці усвідомлюють, що обидві світові війни значно послабили позиції європейських країн у світі. Лише знання цих областей може допомогти вам відновити втрачені сили. Створення Європейського Союзу є результатом постійного розвитку інтеграційного процесу різних країн.

Західна Європа розвивалася на різних рівнях. Пропонуємо розглянути

основні етапи створення та розвитку Європейського Союзу (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Основні етапи становлення та розвитку
Європейського Союзу

Дата	Події
1950 9 травня	міністр закордонних справ Франції Р. Шуман запропонував створити спільний ринок вугільної і сталеливарної продукції Франції, ФРН та інших західноєвропейських країн (пропозиція увійшла в історію під назвою «декларація Шумана») Однією з головних цілей плану стало примирення Франції та Німеччини та недопущення між ними війни у майбутньому.
1951 18 квітня	підписання Паризького договору про створення Європейського співтовариства вугілля і сталі (ЄСВС). До складу ЄСВС увійшли шість країн: Бельгія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Німеччина та Франція, які в подальшому стали «локомотивом» європейської інтеграції). Договір про ЄСВС набув чинності 23 липня 1952 року.
1952 27 травня	країни «європейської шістки» підписують Договір про заснування Європейського оборонного співтовариства (ЄОС).
1957 23 березня	у м. Рим відбулося підписання Договору про створення Європейського економічного співтовариства (ЄЕС) та Договору про створення Європейського співтовариства з атомної енергетики (Євратом).
1965 8 квітня	підписано Договір про злиття виконавчих органів ЄСВС, Євратому та ЄЕС. 1 липня 1967 року цей Договір набув чинності. У результаті була створена єдина структура інститутів, що забезпечують розвиток європейської інтеграції. Основними інститутами стали Європейська Комісія, Рада Європейських Співтовариств, Європейський Парламент та Суд Європейських Співтовариств. У грудні 1974 року до цих органів додався новий – Європейська Рада, яка складається з глав держав та урядів країн-членів Європейських Співтовариств.
1968	завершення формування зони вільної торгівлі та митного союзу (перших двох етапів інтеграції) Європейського економічного співтовариства (ЄЕС).
1969	завершується формування спільного ринку (третього етапу інтеграції) ЄЕС. Первісні цілі ЄЕС, визначені Римським договором 1957 року були досягнуті. З'явилася необхідність визначення подальших завдань для розвитку європейської інтеграції.

Процес розширення Європейського Союзу на схід розпочався на початку 1970-х років, а саме:

– 1 січня 1973 року Велика Британія, Данія та Ірландія стали членами Європейського економічного співтовариства.

- 1981 рік Греція стає членом Європейського економічного співтовариства.
- У 1986 році Іспанія та Португалія стали членами Європейського економічного співтовариства.
- У лютому 1986 р. був прийнятий Єдиний європейський акт.

Цей документ додатково пояснює цілі європейської інтеграції. Тобто він спрямований на створення внутрішнього ринку до 1993 року (наступний етап економічної інтеграції, який спрямований на інтеграцію економічної та торговельної політики) шляхом запровадження спільної політики в соціальній, науковій та окремих сферах. Технологічний розвиток і охорона навколишнього середовища[1].

У 1992 р. у Маастрихті було підписано Договір про Європейський Союз (термін «Європейський Союз» з'явився на Паризькій конференції 1972 р.). Сам договір набув чинності 1 листопада 1993 року. У 1995 році Фінляндія, Австрія та Швеція стали членами Європейського Союзу. Амстердамський договір був підписаний у 1997 році (набув чинності 1 травня 1999 року). Амстердам переглянув і доповнив Маастрихтський договір про Європейський Союз, Римський договір про заснування Європейського (економічного) співтовариства та Європейського співтовариства з атомної енергії та Римський договір про заснування Європейського співтовариства. Ці зміни внесли свої корективи і у формування влади та зайнятості і наблизили організаційну систему до цілей Маастрихтського договору. Ця ситуація особливо ускладнюється результатами Шенгенської угоди 1997 року про вільне пересування громадян в межах ЄС (безвізовий режим). За винятком Ісландії, Норвегії та Швейцарії, усі країни Шенгенської угоди є членами Європейського Союзу [21].

У 2002 році було введено єдину валюту ЄС, євро, що стало основою для створення валютного союзу та високо інтегрованої реформи європейських валют. Євро зараз діє в дванадцяти країнах-членах Європейського Союзу.

Велика Британія та Данія вирішили тимчасово відмовитися від впровадження євро у своїх країнах, тоді як Швеція не змогла виконати умови, необхідні для введення євро, як викладено в Маастрихтському договорі. Десять країн, які приєдналися до Європейського Союзу у 2004 році, ще не відповідають усім необхідним критеріям «єврозони».

У 2004 році Польща, Угорщина, Чехія, Словаччина, Словенія, Кіпр, Мальта, Естонія, Литва та Латвія стали членами Європейського Союзу. Болгарія та Румунія стали членами ЄС у 2007 році. Наразі ЄС налічує 27 держав-членів. У 2004 році глави держав і урядів 25 країн-членів ЄС підписали в Римі Конституційний договір ЄС. Конституція ЄС складається з чотирьох розділів, які описують основні цілі, завдання та функції ЄС, його організаційну структуру та процес прийняття рішень, ролі та відповідальність усіх національних організацій у Європі та напрямки розвитку бізнесу. діяльність. Конституційна угода набуде чинності в 2009 році і має бути ратифікована державами-членами ЄС.

У 2009 році було оголошено про підписання Лісабонського договору про внесення змін до Договорів про Європейський Союз та створення Європейського Співтовариства. Цей документ став важливим документом в історії Європейського Союзу. Фактично цим завершується фаза правової кризи, в якій опинився Європейський Союз після референдумів у Франції та Нідерландах влітку 2005 року, які не підтвердили першу спільну конституцію. Адже це вперше «старі» та «нові» країни ЄС підписали Угоду про асоціацію та вирішили її виконувати назавжди.

Нині Лісабонський договір став правовою основою функціонування та розвитку ЄС. Робота складається зі вступу, 7 розділів, 13 програм і 59 статей. Цей документ поділяє рівні компетенції в різних сферах політики між державами-членами та ЄС на три категорії: незалежність, співпраця та співпраця [22]. Лісабонська угода збільшує кількість сфер, у яких Європейський парламент має право голосу, а саме нагляд і координацію

сільськогосподарського сектору та сектора безпеки. Було додано положення про солідарність, яке передбачає спільні дії ЄС та його держав-членів у разі нападів.

Європейський Союз – це союз європейських держав-членів, заснований на спільних і демократичних цінностях, спрямованих на досягнення стабільності, миру та процвітання. Європейський Союз є найбільшим економічним союзом у світі. Кожна європейська країна поважає демократичні принципи суспільного життя, на основі яких вона має право стати членом Європейського Союзу: «принципи свободи, демократії, поваги до прав людини та основних свобод і принципу добра» (Статті 6 і 49 Договору про Європейський Союз). Щоб приєднатися до ЄС, країна також повинна мати високий рівень економічного розвитку порівняно з середнім рівнем ЄС і провести правові реформи. Відповідно до правових стандартів застосовується внутрішнє законодавство країни-кандидата. Основні причини дій ЄС узагальнені в таблиці 1.2. Європейський парламент, і Рада Європейського Союзу є законодавчими органами ЄС, і їхні члени обираються загальним голосуванням кожні п'ять років. Вони представляють волю близько 500 мільйонів людей і є єдиними європейськими інституціями, які безпосередньо обираються громадянами. Хоча парламент є одним із двох виконавчих органів ЄС, він має менше повноважень, ніж Європейська комісія. Проте зростання демократії та влади зробили Європейський парламент одним із найпотужніших законодавчих органів у світі.

Таблиця 1.2 – Основні принципи дії Європейського Союзу

Принципи	Сутність
Розбудова економічного і валютного союзу	його основою служить єдина грошова одиниця ЄС (у цьому процесі не беруть участь всі члени союзу оскільки декілька країн із різних причин зберегли в обігу свої національні валюти);
Створення шенгенського простору	введення єдиної візи для іноземців на підставі шенгенських угод;

Розробка і проведення інституту ЄС загальної політики в різних областях	загально аграрна політика ЄС, політика конкуренції, імміграційна, транспортна, екологічна політика тощо;
Формування права Європейського Союзу	самостійної правової системи, яка регулює багато важливих сфер в суспільних стосунках за участю держав-членів, юридичних осіб і пересічний громадян;
Введення інституту громадянства Союзу	як стійкому правовому зв'язку громадян держав-членів безпосередньо з Європейським Союзом. Новим комплексним джерелом, в якому закріплені основи правового положення громадян Союзу виступає прийнята в 2000 р. Хартія Європейського Союзу про основні права;
Розробка законодавства і вживання організаційних заходів в кримінально-правовій сфері	з метою перетворити Європейський Союз в цілому на «простір свободи, безпеки і правосуддя» (ст. 2 договору про Європейський Союз): нормативні акти по боротьбі з тероризмом, фальшивомонетницею, відмиванням грошей і іншими формами «транснаціональної» злочинності; встановлення мінімальних стандартів захисту прав осіб, злочинів, що стали жертвами створення Європейського поліцейського відомства; підготовка до введення «європейського ордера на арешт» тощо;
Перетворення Європейського Союзу на самостійного учасника міжнародних відносин	встановлення Союзом партнерських стосунків з іноземними державами.

Загалом, організаційна структура ЄС описується як тристороння організація. «Позиції» стосуються інтеграційних процесів у сферах соціально-економічної, зовнішньої, військової та репресивної політики. Центр створює першу опору: спільні європейські інституції, тобто Європейське співтовариство та Євратом. У Договорі про Європейський Союз визнається зацікавленість Співтовариства в забезпеченні єдності та узгодженості дій Союзу: «Союз базується на Європейському Співтоваристві, об'єднаному політикою та методами, встановленими цією Угодою» (ч. 3 ст. 1). Другий стовп охоплює спільну зовнішню політику та політику безпеки, яка є основою для встановлення ідентичності ЄС у міжнародному світі та побудови спільної системи оборони (стаття 2 Договору про Європейський Союз). Третій стовп стосується поліцейських і судових груп у кримінальних справах, які повинні забезпечувати високий рівень безпеки громадян ЄС у часи свободи, безпеки та

справедливості (стаття 29 Договору про Європейський Союз) [45].

Така організаційна структура є незвичною для міжнародної організації. Як єдина компанія, асоціація складається з двох незалежних приватних компаній (кооперативів) з міжнародним охопленням і двох робочих підрозділів. Водночас існують також значні відмінності в правовій природі різних професійних об'єднань. У межах перших двох співпраця відбувається у спосіб, що вимагає мінімальних прав для кожної держави, який називається «міжурядовим». Він поширений у більшості сучасних міжнародних організацій, але сильно відрізняється від «транснаціональних» соціальних організацій. ЄС був розроблений як єдина організація, яка керується групою держав-членів і єдиною адміністративною системою, яка служить спільноті та ЄС.

Положення Договору ЄС «Альянс діє в рамках єдиної організаційної структури для забезпечення узгодженості та безперервності дій для досягнення цілей Альянсу» (ч. 1 ст. 3). Європейська рада очолює країни-члени або їхні уряди та Європейську комісію і має завдання «забезпечувати те, що необхідно для розвитку Союзу та визначати загальний напрямок його політики» (ст. 4 Договору про Європейський Союз). Сьогодні цей орган збирається тричі на рік (так званий саміт ЄС) [45]. П'ять важливих інституцій отримують спеціальну нагороду "Вища школа". Рада Європейського Союзу складається з представників національних урядів на рівні міністрів і є головним законодавчим органом. Європейський парламент обирається громадянами ЄС на загальних виборах кожні п'ять років і відіграє важливу роль у законодавчому процесі.

Європейська Комісія є виконавчим органом ЄС, який також контролює виконання прийнятих рішень і відповідає за розробку законодавства. Суд Європейських Співтовариств розглядає справи щодо застосування та тлумачення установчих договорів Співтовариства та Союзу. Рахункова палата стежить за виконанням бюджету ЄС. Allianz фінансово незалежний. На

відміну від більшості міжнародних організацій, чие фінансування базується на внесках держав-членів, бюджет Співтовариства базується на власних надходженнях: імпорتنі мита на товари та послуги в межах ЄС, сільськогосподарська діяльність і митні збори. Вирахування відсотків з ПДВ державами-членами Бюджет ухвалюють і виконують не країни-члени, а інституції ЄС – Комісія, Рада та Парламент. Контроль за впровадженням здійснює інституція ЄС – Інвестиційне агентство [45].

Поле діяльності альянсів і спільнот дуже широке, але невелике. Союз імплементує положення статті 1. Стаття 2 Договору зазначає, що цілі ЄС мають бути визначені юридично в рамках повноважень, наданих державами-членами. З іншого боку, номінальна влада виконує функцію дозволу соціальним групам вийти за межі довіреної їм влади. Якщо засновницькі договори не передбачають повноважень, необхідних для досягнення цілей Співтовариства, Рада Союзу має прийняти одностороннє рішення за пропозицією Європейської Комісії та за згодою Європейського Парламенту. Вжити відповідних заходів. Через цей процес громада виконує завдання, необхідні для нового життя, не змінюючи установчих протоколів. Спільноти можуть мати автономію (держави-члени втрачають право вживати конкретних заходів щодо питань, які вони порушують) і конкуренцію (держави-члени мають право вживати регулярних заходів щодо цих питань, доки спільнота їх не вирішить). У цих питаннях право Співтовариства має пріоритет над національним правом [45].

Торговельно-економічні відносини – система економічних зв'язків між країнами, у яких виробництво, розподіл, обмін і використання товарів (послуг) перетинають кордони, що призводить до обмеження суспільних послуг через обмеженість прав людини та обмеженість ресурсів. Основними аспектами міжнародних економічних відносин є:

- міжнародна торгівля товарами та послугами;
- потоки іноземного капіталу та інвестицій;

- міжнародна трудова міграція;
- міжнародне співробітництво та інновації в науці та техніці;
- фінанси і кредит [9].

Економічні та торгові відносини посідають перше місце на світовій арені, на них припадає 80% світових товарообігів. Міжнародна торгівля є найважливішою формою міжнародних економічних відносин між країнами [8].

Міжнародна торгівля відкриває багато можливостей для незалежних країн:

- розвиток ринку збуту;
- підвищення спеціалізації допомагає підвищити продуктивність і краще розподіляти та використовувати глобальні ресурси.
- тільки міжнародна торгівля з глобальною валютною системою гарантує обмін валют;
- незалежні країни можуть використовувати потоки товарів, послуг, капіталу та робочої сили інших країн через свої правила для сприяння розвитку;

У перспективі це покращить рівень і якість життя населення країни [19].

1.2 Стандарти Європейського Союзу

Перша правова основа відносин України з Європейським Союзом: початок політичної та торгової співпраці Угода про партнерство та співробітництво (УПС) економічного та фінансового відновлення від 14 червня 1994 р. (чинна з 1 березня 1998 р.). Діяльність УПА та ЄС є частиною двостороннього політичного діалогу на регіональному рівні та є ключовим елементом підходу сторони ГАТТ/СОТ.

Закон про стандарти Європейського Співтовариства (Acquis Communautaire) та стандарти в окремих сферах Європейського Співтовариства [46]. Європейське джерело навіть містить ті самі пункти розповсюдження, що й у списку UPS[46]:

- енергія,
- інвестиційний оборот,
- юстиція та внутрішні справи,
- наближеність загального права до європейського права,
- захист навколишнього середовища,
- транспортна галузь,
- транскордонне співробітництво,
- наукове співробітництво,
- зламана техніка.

Проте двосторонні рухи в майбутнє дали вам новий імпульс, тоді як існує консенсус у контексті народження ЄС на Сході у 2004 році, за два тижні до дати 21 лютого 2005 року. Буде розроблено План дій Україна-ЄС, двосторонній політичний документ, який дозволить реально посилити співпрацю України з ЄС без зміни договорів і правових процедур. За його словами, робоча група перерахувала конкретні обов'язки України в таких сферах, як зміцнення демократичних інститутів, боротьба з корупцією, економічні реформи та гармонійний розвиток співпраці з ЄС у регіональній сфері.

В Україні відбувається кілька заходів від європейського економічного ринку до впровадження антидемпінгових заходів в ЄС, права голосу в ЄС, угоди про прості візи для жінок і чоловіків до поділу громадянства ЄС. Європейський інвестиційний банк Фінансування України (комплексна угода між Україною та Європейським інвестиційним банком), розширення торговельного партнерства, початок переговорів щодо укладення нової базової угоди на заміну UPS [46]. Особливості налагодження економічних та

політичних зав'язків між Україною та Європейським Союзом можна простежити у таблиці 1.3, що в додатку Б.

Вимоги до нових країн-членів ЄС – Копенгагенські стандарти – прийняті Копенгагенською радою з питань доступу в червні 1993 р. (рис. 1.1) [46].

Рис. 1.1. Основні критерії відбору кандидатів до ЄС

Переговори про членство не можуть починатися, поки всі уряди ЄС не погоджуються у формі одностайного рішення Ради ЄС щодо рамок або мандату на переговори з країною-кандидатом. Переговори проводяться між міністрами та послами урядів ЄС та країни-кандидата у так званій міждержавній конференції. Переговори під кожним розділом базуються на наступних елементах:

– Скринінг – Комісія проводить детальну експертизу разом з країною-кандидатом у кожному розділі, щоб визначити, наскільки добре країна готова. Результати розділу представлені Комісією державам-членам у формі звіту про скринінг. Висновок цього звіту є рекомендацією Комісії або відкрити переговори прямо або вимагати, щоб спочатку було виконано певні умови –

відкриття контрольних показників.

– Переговорні позиції – перш ніж переговори можуть розпочатися, країна-кандидат має представити свою позицію, і ЄС має прийняти спільну позицію. Для більшості розділів ЄС встановить критерії закриття в цій позиції, які повинні бути виконані країною-кандидатом, перш ніж переговори у відповідній політичній сфері можуть бути закриті. Для розділів 23 та 24 Комісія пропонує, щоб у майбутньому ці розділи були відкриті на основі планів дій з тимчасовими критеріями, які повинні бути виконані на основі їх впровадження, перш ніж закривати критерії [1].

Статтею 49 Договір про Європейський Союз (ДЄС) прямо передбачено лише два критерії членства в Союзі. Так, держава, що претендує на членство, повинна бути європейською (географічний критерій) та поважати і дотримуватися цінностей, на яких ґрунтується ЄС (ст. 2 ДЄС) (політичний критерій).

Згідно зі ст. 49 Європейська Рада може розширювати або додавати нові умови членства. Так, на зібраннях Європейської ради у 90-х рр. були сформульовані додаткові критерії членства з метою відібрання більш «гідних» претендентів на вступ до Союзу, відповідність яким повинна свідчити про здатність держави виконувати обов'язки держави – члена Союзу.

Йдеться насамперед про так звані «Копенгагенські критерії членства», що були ухвалені Європейською Радою в Копенгагені в червні 1993 р. для держав-кандидатів з Центральної та Східної Європи:

- стабільність інституцій, що гарантують демократію, верховенство права, права людини та повагу і захист меншин (політичний критерій);
- наявність діючої ринкової економіки, а також здатність протистояти конкурентному тиску й ринковим силам у межах ЄС (економічний критерій);
- спроможність взяти зобов'язання щодо членства, включаючи відданість цілям політичного, економічного та валютного союзу (правовий критерій).

Членство вимагає, щоб держави-кандидати добилися стабільності інститутів, що гарантують демократію, верховенство закону, права людини, повагу і захист меншин, наявність функціонуючої ринкової економіки, а також здатність справлятися з конкурентним тиском ринкової економіки в рамках Союзу. Процес приєднання відбувається в чотири основні стадії:

- 1) аплікаційна – подання заявки на вступ;
- 2) оцінювальна – розгляд заявки та прийняття позитивного рішення;
- 3) переговорна – проведення переговорів з державою-кандидаткою;
- 4) ратифікаційна – підписання договору про вступ та набрання ним чинності [2].

Темп переговорів залежить від швидкості реформ та приведення у відповідність до законодавства ЄС у кожній країні.

Завершення переговорів

1. Закриття розділів

Жоден переговорний процес щодо будь-якої окремої глави не буде закритий, доки кожен уряд ЄС не задоволений прогресом, досягнутим кандидатом у цій сфері політики, як проаналізовано Комісією. І весь переговорний процес остаточно закінчується лише після того, як кожна глава буде закрита.

2. Договір про приєднання

Це документ, який закріплює членство країни в ЄС. Він містить детальні умови членства, всі перехідні механізми та терміни, а також деталі фінансових механізмів та будь-яких положень про захист.

Однак, після підписання договору, кандидат стає країною, що приєдналася. Це означає, що він повинен стати повноправним членом ЄС на дату, встановлену договором, якщо договір буде ратифікований. Тим часом, він отримує вигоду від спеціальних заходів, таких як можливість коментувати проекти пропозицій ЄС, повідомлення, рекомендації чи ініціативи та "активний статус спостерігача" в органах та установах ЄС (він має право

говорити, але не голосувати) [1].

Кожен із цих чотирьох критеріїв представлених на рисунку 1.1. містить низку субкритеріїв, існують також і так звані критерії корвенгенції (зближення), виконання яких дає державам ЄС право приєднатися до третього етапу Економічного й монетарного союзу (ЕМС) [31].

Політичний критерій містить наступні складові:

- захист виборів депутатів і місцевих органів влади;
- два з половиною роки демократичної, організаційної та громадської організації;
- прийняття акта, що ефективно діє на основі прав суб'єктів;
- посилення боротьби з організованою злочинністю та корупцією;
- вирішення проблеми здоров'я та наслідків боротьби з відмиванням грошей;
- два важливі інститути та внутрішні пристрої судової влади забезпечують незалежність та вдосконалення роботи всіх судів;
- захист прав і свобод особи. Економічні критерії ніколи не важливі:
- паритет між вибором і вибором на вільному ринку;
- подивіться ціни, які я пропоную;
- показує основні проблеми при виході на ринок (створення нової компанії) і виході з ринку (банкрутство);
- чи існують законодавчі норми, в тому числі щодо прав власності?
- захист прав і договорів;
- досягнення макроекономічної стабільності, включаючи стабільність рівня цін і стабільність національної валюти і зовнішніх балансів;
- консенсус щодо економічної політики;
- фінансовий сектор повністю розвинений, щоб мати можливість інвестувати накопичені кошти в роботу;
- наявність ринкової економіки, що характеризується рівнем макроекономічної стабільності, що дає можливість суб'єктам господарювання

визначати стабільну та передбачувану поведінку;

– людські ресурси та товари в достатній кількості та за прийнятними цінами, включаючи інфраструктуру (енергетику, телекомунікації, транспорт тощо), освіту та дослідження та характер роботи в цій сфері;

– ступінь впливу державної політики та нормативних актів, що стосуються конкуренції, через торговельну політику, політику конкуренції, державну підтримку, підтримку малих підприємств і малого бізнесу;

– масштаби та темпи торгової інтеграції країни з ЄС до розширення ЄС (тобто масштаби та характер торгівлі з державами-членами);

– адекватна участь малого бізнесу в економіці, оскільки малий бізнес може легше скористатися перевагами простіших ринків, тоді як домінування великого бізнесу означає більшу інертність до змін ринкових умов.

Отже, проаналізувавши основні критерії відбору, можна стверджувати, що «Членство» отримати найважче. Визначає це 31 держава-член, кожна з яких відповідає одній із 31 глав права Європейського Співтовариства («право Союзу»)[38]:

1. вільний рух товарів;
2. вільне пересування працівників;
3. безкоштовне надання послуг;
4. вільний рух капіталу;
5. корпоративне законодавство;
6. конкурентна політика;
7. сільське господарство;
8. риболовля;
9. умови доставки;
10. фінансова політика;
11. економічний і валютний союз;
12. статистика;

- 13.соціально-трудова політика;
- 14.енергетика;
- 15.промислова політика;
- 16.малі та середні підприємства;
- 17.наука та дослідницька діяльність;
- 18.освіта та навчання;
- 19.телекомунікації;
- 20.політика у галузі культури та аудіовізуальному секторі;
- 21.регіональна політика;
- 22.екологія;
- 23.захист прав споживачів та охорони здоров'я;
- 24.юстиція та внутрішні справи;
- 25.Митний союз;
- 26.зовнішні зносини;
- 27.спільна зовнішня політика та політика безпеки;
- 28.зовнішня торгівля;
- 29.бюджет та фінансовий контроль;
- 30.охорона прав інтелектуальної власності;
- 31.відповідність стандартів промислової продукції.

Україна класифікується Європейським Союзом як одна з найбільших країн Східної Європи. Так зване «Східне партнерство» має полягати в подальшій інтеграції ЄС та країн Східної Європи. Модель розвитку відносин між ЄС та Україною ЄС сприймається як модель для інших країн з такими програмами (Азербайджан, Білорусь, Вірменія, Грузія та Молдова).

Східне партнерство – це зовнішньополітична ініціатива ЄС щодо шести східноєвропейських сусідів: Азербайджану, Білорусі, Вірменії, Грузії, Молдови та України. Вперше цю ідею обговорили 7 травня 2009 року на установчій зустрічі Східного партнерства в Празі. Мета полягає в тому, щоб збільшити можливості зміцнення договірної та правової основи відносин ЄС з

його східними сусідами шляхом обміну та співпраці спільних підприємств. Колективна угода про створення глибокої та всеосяжної зони вільної торгівлі (ЗВТ), лібералізація візових режимів між ЄС та країнами-партнерами тощо [38].

1.3. Особливості формування торговельно-економічних відносин України та ЄС

Важливе значення для України має напрям економічної діяльності в Європі. Тут знаходиться найрозвинутіша міжнародна інтеграційна організація Європейський Союз (ЄС), яка нині об'єднує п'ятнадцять країн Західної Європи. Серед потенційних кандидатів на майбутнє членство в ЄС є сусіди України (Польща, Угорщина та Словаччина) та країни Балтії, колишні соціалістичні країни, які досягли найбільшого успіху в економічних реформах.

Україна сподівається зміцнити зв'язки з ЄС і приєднатися до блоку. Зараз Україна вступає до ЄС за Спеціальною угодою про асоціацію.

Прикордонний зв'язок у Європі завжди був найкращим. Країна ЄС керується структурою «єврозони» (найменша частина територіального управління та решта країни). Країни Центральної та Східної Європи також намагаються використати переваги транснаціонального співробітництва для України [9].

Окремі області і райони України залучені в євро-регіони «Карпатський» (спільно з адміністративно-територіальними одиницями Польщі, Угорщини, Румунії та Словаччини), «Західний Буг» (спільно з білоруськими і польськими територіями), «Нижній Дунай» і «Верхній Прут» (разом з прилеглими районами Молдови і Румунії). Діяльність зазначених євро-регіонів зосереджена здебільшого на розробці проектів співробітництва,

а не на їх реалізації [9].

Економічний рівень і знання країни ЄС, які сприяють інтеграції Європейського Союзу, базуються на баченні Європейського Союзу в «концентричному колі» в «геометричному розвитку» Європи. Ця тема обговорювалася і дискутувалася у 1980-х роках. Вони також пишаються тим, що питання вступу Центральної та Східної Європи до ЄС викликає великий інтерес[48].

Найважливішим фактором інтеграції Європи з ЄС є Німеччина, яка в для обох має найбільший ринок у Європі. Про те ж говорять і висновки групи вчених з ряду європейських країн, що за завданням КЄС аналізували, що відбуваються в Східній Європі за перетворення. [48]. Ця ідея знайшла широкий відгук у німецьких соціальних мережах. «Інтеграція з усіма західними стандартами» в економічному розвитку країн Західної, Центральної та Південної Європи відбувається на демократичних ринках.

Для деяких європейських політиків може бути несправедливим те, що сама Європа захищена від економічного колапсу та появи авторитарних урядів у регіоні шляхом розширення своїх східних кордонів, але для більшого балансу в групі замість зростаючих амбіцій Німеччини це важливо, оскільки франко-німецький альянс нещодавно почав розпадатися. Більше того, не лише Німеччина, а й інші країни ЄС зміцнять свій вплив у цій частині Європи, на яку нині припадає 50% обсягу торгівлі країн Центральної та Східної Європи та Європи. У цьому контексті слід нагадати, що, за розрахунками західних економістів, Європа може швидко стати одним із регіонів світу, що найшвидше розвиваються [9].

Жак Атталі, колишній президент Європейського банку реконструкції та розвитку, є одним із зятих прихильників розширення ЄС на схід. Він часто повторював, що Європа складається не з дванадцяти, а з сорока країн. Він вважає, що до 2001 року буде пізно вводити їх в ЄС. Якщо він не приходить вчасно У той час «захід був головною причиною знищення східної

демократії». У своїй книзі «Європа» 1994 року Дж. Атталі стверджував, що ЄС має стати союзом і підтримувати розвиток усієї країни [48]. Жак Делор також розглянув розширення ЄС на схід. Як сказав голова ЦВК Делор: «Кордони Європейського Союзу проходять через кордони Радянського Союзу, тобто ЄС може включати Польщу, Чехію, Угорщину, Словаччину, Словенію, Болгарію, Румунію, Албанію, Кіпр і Мальту». «Ми не можемо забувати про три країни Балтії. Отже, якщо Югославія знову домінує у світі, чому б не включити Боснію, Хорватію, Македонію та Союз Сербії та Чорногорії? У ЄС немає вибору: інтеграція – єдиний спосіб вижити в цій новій ситуації». світ, повний небезпеки, але водночас і надії [48].

У випадку європейських країн, які входили до складу колишнього Радянського Союзу, таких як Україна, Білорусь і Молдова, країни-члени ЄС і надалі відмовлятимуться визнавати їхню згоду справді демократичною системою, що вони роблять і як їм вдається успішно відновлюватися [48]. Проте майже всі країни ЄС погоджуються, що Росія не може прийняти її позицію. Однак, на їхню думку, це не виключає створення системи угод про співпрацю в різних сферах між ЄС і РФ. Як писав французький міністр Жюппе в газеті *Mondstadt*, прийняття Росії до ЄС означало б «придушення європейської конструкції». Він підкреслював, що «Європа буде більшою, але вона не охоплюватиме весь європейський континент і його середземноморські кордони» [48].

Розширення ЄС на схід безумовно вплине на інтереси Росії, і його наслідки можуть бути дуже невизначеними, особливо в перехідний період. Це призведе до повторного скидання Незважаючи на торгову угоду між Росією та ЄС, промисловість Центральної та Східної Європи присутня на ринку ЄС, що перешкоджає доступу російської продукції на ринки Центральної та Східної Європи [1]. Країни Центральної та Східної Європи активно прагнуть до повноправного членства в Європейському Союзі. Польський президент сказав Балладурі, тодішньому прем'єр-міністру Франції: «Якщо ми вчасно не

приєднаємося до Заходу, Схід знову приєднається до нас». » У квітні 1994 року Польщу та Угорщину запросили до ЄС. Чехія – кінець 1995 р. [48].

Країни Центральної Європи заявили про свою готовність приєднатися до ЄС у своїх заявках на членство, наприклад, Греція, Іспанія та Португалія. Деякі західні економісти вважають, що Польща, Угорщина та Чехія ще не готові до вступу в ЄС. Однак вони були далекі від виконання необхідних умов. ЄС до цього не готовий. Найбільша проблема полягає в тому, що нові кандидати в ЄС походять із бідних країн. Якщо розширення ЄС після приєднання третьої країни ЄАВТ підвищує рівень ВВП ЄС на душу населення, то приєднання третьої європейської країни збільшить рівень ВВП ЄС на душу населення, навіть якщо є компроміси. Почніть безперервно. Вони, звичайно, конкуруватимуть із південно-європейськими країнами та Ірландією за бюджет ЄС і змусять інші країни збільшити свої внески до бюджету ЄС. Які товари вони експортують для цих секторів, залежить від інтересів країн-членів ЄС. Мова йде про сталь, хімікати та сільськогосподарську продукцію. Приєднавшись до ЄС, вони отримають користь від захисних заходів цих держав-членів, особливо сільськогосподарської політики, на користь інших держав-членів [1].

Щоб захистити власні інтереси, країни-члени ЄС дистанціювалися від своїх східних сусідів і уклали з ними торгові угоди, які дискредитують компанії одна одної. Це має наслідки для європейського ринку та вплив угоди на експорт ЄС від іноземців. Країни Центральної та Східної Європи вважають, що ситуація в Європі нагадує нову «залізну завісу», цього разу економічну, яка падає попри всі домовленості про співпрацю, вихід та інтереси ЄС. Брюссель продовжує чинити тиск на ці країни з метою приєднання до ЄС [48].

Окрім Бельгії, основним противником послаблення заходів безпеки ЄС у країнах Східної Європи є Португалія. Однак країни, найбільш зацікавлені в розширенні ЄС на схід, такі як Франція та Німеччина, вважають, що ринок ЄС для країн Центральної та Східної Європи відкриватиметься не відразу, а

повільно. Їх представників запрошували на засідання Ради Євросоюзу на рівні міністрів закордонних справ і глав держав. Зокрема, їх запросили взяти участь у зустрічі високого рівня в Ессені 9 і 10 грудня 1994 р., яка визначила загальну структуру та майбутній напрямок ЄС і була спрямована на встановлення багатостороннього діалогу. Завдяки цьому представники країн-кандидатів на вступ до ЄС можуть брати участь у ключових сферах європейського розвитку. У травні 1994 р. країни Центрально-Східної Європи отримали статус партнерів Центрально-Східної Європи [81].

Європейська інтеграція є основним напрямком розвитку країни і визначатиме становище Європи у третьому тисячолітті та її статус у світі. З моменту заснування в 1957 році ЄС став одним із найпотужніших фінансових, торгових і політичних центрів у світі. Це важлива частина нової європейської архітектури безпеки та основа європейської системи цінностей і стандартів. [81].

Європейська інтеграція та членство в ЄС є головною ціллю України, оскільки таким чином вона найкраще реалізує свої національні інтереси, розбудовує економічну демократію та зміцнює свої позиції в системі міжнародних відносин. Для України євроінтеграція – це шлях трансформації економіки, що випереджає ринок ЄС, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій та нових технологій, створення нових робочих місць, підвищення конкурентоспроможності виробників та отримання доступу до міжнародних ринків [7].

Сьогодні ЄС домінує у світовій економіці. На нього припадає 41,4% світового експорту, 39,8% імпорту, 42,8% експорту саго та 41,9% послуг. Таким чином, членство в ЄС є можливістю для кожної країни отримати величезні економічні переваги та, зрештою, сприятиме економічному зростанню та покращенню рівня життя її населення. У той же час ви повинні знати, що така співпраця приносить користь усім учасникам. Думка про те, що отримати партнера означає щось втратити, помилкова [81].

Отже, враховуючи специфіку сучасної економічної ситуації в Україні, можна зробити певні висновки щодо розвитку співробітництва з ЄС [7]:

1. Економічний потенціал та динаміка розвитку ЄС дозволяють зробити висновок, що ЄС є величезним товарним ринком і є основою для задоволення потреб України в продуктах, експорті та нерухомості. Крім того, торгівля з ЄС є основним джерелом доходу для конвертованої валюти, що дозволяє обмежувати торгівлю сумами, які сьогодні загрожують національній безпеці.

2. Інтеграція України в ЄС необхідна для технологічного відродження української промисловості. Технологія виробництва українських компаній відстає від провідних. Сьогодні серед європейських країн Україна не має необхідного капіталу для змін і створення нових бізнесів. Без модернізації заводів, отриманих від Радянського Союзу, Україна не змогла б вийти на шлях економічного розвитку і наздогнати зростаючу заборгованість по відношенню до розвинених країн. Багатство визначає напрямок і характер глобальної економічної динаміки. Іншими словами, йдеться про побудову промислово-технологічної системи за зразком Європи.

3. Українські компанії десятиліттями були ізольовані від міжнародних ринків. Тому для них важливо вийти на європейський ринок як джерело знань і навичок, щоб мати можливість конкурувати з виробниками з інших країн, а також розробляти та реалізовувати робочі плани та комерційні показники відповідно до міжнародної позиції кожного ринку. При цьому слід розуміти, що здатність ефективно працювати на міжнародних ринках підвищує рівень і якість задоволення потреб клієнтів.

4. Розширення співпраці з ЄС допоможе використати весь потенціал України як транзитної країни, зокрема: шляхом збільшення надходжень від експорту транспортних послуг та розвитку суміжних галузей.

5. Однією з особливостей розвитку нових підприємств є створення виробничо-торговельних ланцюжків для людей, залучених до цих підприємств і діяльності в різних країнах. Інтеграція українських виробників із такими

мережами забезпечує доступ до нових роздрібних ринків, саморегуляцію, легшу реакцію на зміни в економічному світі та гарантує довговічність асоційованих компаній.

6. Європейський Союз є невичерпним джерелом знань про функціонування ринків, суспільство та державне регулювання економічних процесів. Мабуть, тут Україна може дізнатися більше про розробку та впровадження антимонопольної політики. Контролювати зміни в бізнес-діяльності, регулювати фондові ринки, трудову політику тощо.

7. Розвиток співробітництва з ЄС вимагає запровадження відповідних принципів і стандартів формування та реалізації економічної політики та методів діяльності основних економічних інститутів. Це, у свою чергу, сприяє створенню прозорого виробничо-операційного середовища на внутрішньому ринку, що дуже важливо для України.

8. Розвиток усього міжнародного співробітництва та економічних відносин з ЄС безпосередньо пов'язаний із відповідним розподілом ресурсів та підвищенням ефективності процесів, а тому має позитивний довгостроковий ефект.

9. Перебуваючи на європейському фінансовому ринку, який наразі є найбільшим у світі, Україна може мобілізувати необхідні ресурси для забезпечення макроекономічної стабільності та таким чином змінити джерело зовнішнього боргу. Оскільки основні торговельні потоки ЄС зараз зосереджені всередині ЄС, їх необхідно розділити.

На ринок ЄС припадає 62,7% загального експорту та 63,1% загального імпорту. Іншими словами: ЄС наразі має одну з найвищих часток внутрішньо-регіональної торгівлі. Це означає, що участь у внутрішньому ринку ЄС значною мірою залежить від якості співпраці України з цим інтеграційним блоком [81].

Водночас було б помилкою замовчувати чи недооцінювати складність євроінтеграційного процесу. Знаємо, що це буде довго і важко. Внутрішньо

європейська інтеграція включає, серед іншого: більша відкритість державного сектору та більша конкуренція з боку європейських компаній. У той же час неминуче будуть болісні наслідки для певних секторів, галузей промисловості та місць розташування. Допомога ЄС Україні[38]:

1. Технічна підтримка: на сьогоднішній день через національні та регіональні програми допомоги ЄС, програми транскордонного співробітництва, механізми партнерства, освітні програми Темпус, комплексні програми інституційного дизайну та інструменти співпраці у сфері ядерної безпеки.

2. Фінансування ЄС – Україна запустила п'ять проектів фінансування ЄС на загальну суму 244 мільйони євро: сприяння взаємній торгівлі шляхом усунення технічних бар'єрів у торгівлі між Україною та ЄС, 45 млн євро; підтримка реалізації транспортного плану України вартістю 65 мільйонів злотих. ЄВРО; підтримка реалізації національних екологічних планів 35 мільйонів євро для українських політиків; підтримка політики охорони кордону України, 66 млн євро; надання постійної підтримки реалізації українського енергетичного плану, 45 млн євро;

3. Фінансування. У 2014 році Європейська комісія схвалила основні елементи Інвестиційного фонду сусідства на 2014-2020 рр. на основі трьох основних сфер фінансування: поліпшення енергетичних і транспортних зв'язків між ЄС і сусідніми країнами (в тому числі між сусідніми країнами) шляхом збільшення споживання енергії або використання відновлюваної енергії; охорона навколишнього середовища, включаючи кліматичні аспекти; забезпечення сталого зростання шляхом підтримки розвитку малих і середніх підприємств, муніципального сектору та місцевого бізнесу.

4. Макрофінансова допомога – в Україні кошти надаються за трьома програмами МФД ЄС: проект завершено у квітні 2013 року, загальна вартість інвестицій склала 610 млн. євро (MFD I); проект (MFD II) вартістю 1 млрд злотих. євро у травні 2014 р.; проект вартістю 1,8 млрд євро – травень 2015 р

5. Гуманітарна допомога – Загальна сума допомоги ЄС Україні з липня 2014 року наразі становить приблизно 223 мільйони євро. Комісар ЄС з питань гуманітарної та екстреної допомоги Христос Стіліанідіс у 2015 році двічі відвідав Україну: 26 та 27 січня 2015 року (Київ та Дніпропетровськ) та 1 та 2 липня 2015 року (Київ, Харків, Краматорськ, Слов'янськ).

Угода про асоціацію між Україною та ЄС уможлиблює перехід від дружби та співпраці до політичного союзу та економічної інтеграції, а також пропонує українським підприємствам можливість подолати конструкцію матеріальних кордонів і стати невід'ємною частиною Європейського співтовариства. Зона вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом – це багатостороння торговельна угода, метою якої є зниження та скасування митних зборів, які встановлюють обидві сторони на товари, забезпечення вільного доступу до ринку послуг та встановлення законів і правил для розвитку бізнесу. Відповідає стандартам і нормам ЄС.

Забезпечення вільного руху товарів і послуг між сторонами. Угода про вільну торгівлю між Україною та Європейським Союзом набула чинності 1 січня 2016 року. Умови угоди містяться в розділі 4 Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Цей розділ має назву «Торгівля та питання, пов'язані з торгівлею» і займає дві третини загального обсягу (245 x 156 сторінок) основної частини Угоди (за винятком додатків і протоколів). Загалом Зона вільної торгівлі — форма міжнародної інтеграції, в якій країни-учасниці скасовують тарифи та торговельні обмеження. Тому угода між Україною та ЄС передбачає передусім скасування (а в окремих випадках і суттєве обмеження) імпорту та експорту [38].

Проте переваги євроінтеграції значно перевищують втрати та ризики. Це завжди підтверджується попереднім досвідом європейських країн, у тому числі тих, що мають економічний розвиток нижче середнього: від Португалії на заході до Польщі та країн Балтії на сході, від Ірландії на півночі до Греції на сході. Схід і Південь. У хронологічному порядку: перший (Данія, Ірландія,

Велика Британія, 1973), другий (Греція, 1981, Іспанія, Португалія, 1986), третій (Австрія, Швеція, Фінляндія, 1995) і зараз (Польща, Угорщина, Чехія, Естонія), Словенія, Словаччина, Мальта, Кіпр, Латвія, Литва, Румунія, Болгарія) є частиною розширення ЄС [25].

Переваги та недоліки членства України в ЄС узагальнено в таблиці 1.4. додаток В.

Економічні та торговельні відносини з ЄС можна використати для виявлення можливостей і захисту їх від ірраціональних і популістських страхів. Основними політичними перевагами європейської інтеграції є зміцнення стабільності демократичних політичних систем та їх інститутів, реформування правової бази та забезпечення прозорості національного законодавства, сприяння розвитку демократичної культури та поваги до прав людини тощо, тобто зміцнення національної безпеки та безпеки громадян. Громадяни, що виключають використання насильства як засобу вирішення конфліктів і тим самим зміцнюють відносини з усіма сусідніми країнами. У цьому контексті Україні вдалося розвиватися Європейська інтеграція може наблизити Росію до Європи та зміцнити відносини між Україною та Росією, виходячи з національних інтересів обох країн [6].

Як повноправний учасник створення об'єднаної Європи, а в майбутньому – як член ЄС – Україна може залежно від інших економічних чи політичних аспектів впливати на прийняття ефективних рішень, а отже, і на процеси, що відбуваються в європейський простір без перевищення необхідної сили. Ресурси можуть стати слабкою, а не сильною проблемою європейської політики [7].

Альтернативою євроінтеграції є повільна маргіналізація України та її економіки, політична нестабільність та поява нових загроз національній безпеці. Геополітична невизначеність робить Україну вразливою до зовнішнього тиску. Після початку розширення ЄС на схід зросло відчуття ізоляції поза цим процесом і ризику ізоляції від загальноєвропейського

процесу, оскільки в нього були залучені всі без винятку західні сусіди України. У цьому випадку ви можете змінити неінтегровані витрати замість інтегрованих витрат.

Висновки до розділу 1

Аналіз основних засад торгівлі та відносин між Україною та ЄС дозволяє зробити такі висновки: Проаналізовано основні принципи визначення торговельно-економічних відносин та роз'яснено наступні аспекти їх визначення: система економічних відносин між сусідніми державами у сфері виробництва, розподілу, обміну та споживання товарів (послуг); Кордони кожної країни. Є безмежні права людини, обмежені ресурси є частиною торгівлі та відносин. Основні характеристики МЄВ: Міжнародна торгівля товарами та Успенська; потоки іноземного капіталу та інвестицій; міжнародна трудова міграція; міжнародне науково-технічне співробітництво та інновації; Фінанси і кредит. Дослідження нових рівнів європейської інтеграції дозволяє зробити висновок про велике значення для України західноєвропейського лідерства в іноземних економіках. Україна сподівається зміцнити зв'язки з ЄС і приєднатися до блоку, але це ще далека ідея. Зараз Україна перебуває в процесі вступу до ЄС за Спеціальною угодою про асоціацію. Дослідження європейської інтеграції економічних і торгових відносин між Україною та ЄС може визначити майбутній розвиток економічних і торговельних відносин між Україною та ЄС завдяки виваженій політиці національного уряду. Вести власну трудову та інвестиційну діяльність, використовуючи фінансово-економічні, організаційно-правові методи. Україна обрала шлях вступу до Європейського Союзу, однієї з найбільших організацій світу та одного з найбільших ринків світу.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ТОРГОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З ЄС

2. 1 Роль та місце Європейського Союзу в міжнародній торгівлі

Міжнародна торгівля була і залишається основною і однією з найбільш динамічних форм міжнародних економічних відносин. З початку дев'яностих років обсяги світового експорту зросли більш, ніж в 5 разів і досягли рівня 19 трлн. дол. 2009 рік став роком найбільшого падіння обсягів світової торгівлі за останні 20 років – на 20 % зменшилися обсяги світового експорту товарів і на 9 % – світового експорту послуг. На сучасному світовому товарному ринку чітко виділяються два типи регіонів: з часткою у міжнародній торгівлі, що зростає, та з такою, що зменшується. Ще десять років назад до першої групи відносили, в першу чергу, Європу як регіон-лідер у світовій торгівлі (більше 45%). Проте вже сьогодні ситуація суттєво змінилася. До першої групи відносяться країни Азії, частка в світовому експорті товарів яких зростає.

Скорочення обсягів світової торгівлі розпочалося у кінці 2019 р., але на це навряд чи вплинув коронавірус, який вперше був виявлений наприкінці року. Статистика торгівлі СОТ показує, що обсяг світової торгівлі товарами скоротився на 0,1% за підсумками 2019 р. у порівнянні з попереднім роком, що стало першим річним скороченням з моменту глобальної фінансової кризи 2009 року. Обсяг світової торгівлі товарами у четвертому кварталі зменшився на 1% у річному вимірі та на 1,2% порівняно з попереднім кварталом. Зростання було стримано стійкою напругою та сповільненням економічної активності у провідних країнах світу.

Коли в Китаї став очевидним негативний вплив коронавірусу, збої в ланцюжках створення вартості спричинили проблеми. Це важливо сьогодні через поширення хвороби. Очікується, що торгівля в секторах зі складними ланцюжками доданої вартості скоротиться, особливо в електроніці та автомобілебудуванні. Згідно з даними ОЕСД, додана вартість іноземної

електронної продукції становить приблизно 10%, при цьому на Китай припадає 25%, Південна Корея більше 30%, Сінгапур більше 40% і Мексика більше 50%. Малайзії та В'єтнаму. Імпорт необхідного обладнання може бути зупинений заходами соціального дистанціювання, що призведе до закриття китайських заводів, які зараз працюють у Європі та Північній Америці. Управління збоями в ланцюзі поставок є проблемою для глобальних і місцевих компаній і вимагає від кожної компанії оцінки ризиків і витрат [85].

Торгівля послугами – це вид міжнародної торгівлі, який сильно постраждав від коронавірусу: зупиняються автомобілі та автобуси, закриваються магазини та ресторани. Прогнози СОТ щодо торгівлі товарами не включають послуги, але більшість торгівлі товарами не може існувати без послуг (наприклад, вантажних перевезень). Однак деякі служби можуть використовувати цю проблему. Це стосується ІТ-послуг, попит на які зростає, оскільки компанії намагаються надати своїм співробітникам можливість працювати з дому та спілкуватися віддалено. Загалом більшість статистичних даних про світову торгівлю не показує впливу смертей від коронавірусу на світову торгівлю, але деякі показники ефективності можуть пролити світло на масштаби затримок і те, як вирішувалися попередні проблеми. Таким чином, новий березневий індекс експортних замовлень показав, що експортні замовлення на промислові товари впали на 43,3 пункту, а експортні замовлення на послуги впали на 43,3 пункту. знизився до 35,5 пунктів (значення вище 50 вказує на збільшення економічної активності за кордоном, значення нижче 50 вказує на зниження), що вказує на значне зниження вимірюваної міжнародної торгівлі [85].

Щоб отримати інформацію в режимі реального часу про вплив останніх подій на динаміку міжнародної торгівлі, Світова організація торгівлі створила спеціальний захід під назвою «Барометр торгівлі товарами». Торговий барометр показує зміни в міжнародній торгівлі товарами на основі поточних тенденцій, розрахованих СОТ за допомогою фільтра Ходріка-Прескотта та

усереднених за три-чотири місяці. Згідно з даними, оприлюдненими 20 травня 2020 року, цей показник становив 87,6 і був нижчим за попереднє значення 95,5 від лютого 2020 року. Така тенденція свідчить про падіння міжнародної торгівлі товарами. Барометр враховує першу фазу епідемії коронавірусу і не показує ознак значного зниження кількості транзакцій. Це відповідає прогнозу розвитку світової торгівлі, опублікованому СОТ у квітні цього року, згідно з яким світова торгівля вздовж коридору знизиться з 12,9% до 31,9% до кінця 2020 року залежно від тривалості епідемії та ефективність політичних заходів.

У Світовій організації торгівлі (далі – СОТ) 5 та 7 червня 2023 року було проведено засідання, присвячене п'ятнадцятому Огляду торговельної політики Європейського Союзу. Члени СОТ мали можливість проаналізувати різні аспекти торговельної політики ЄС, дізнатися про зміни торговельного, економічного та інвестиційного режимів, що відбулися з часу проведення попереднього Огляду у 2020 році.

Обговорювалися два основні документи – звіти, підготовлені ЄС та Секретаріатом СОТ (документи WT/TPR/G/442 і WT/TPR/S/442), запитання, які становили торговельний інтерес для інших членів СОТ, а також надані ЄС відповіді. Всього ЄС було завчасно отримано близько 1600 письмових запитань від 42 членів СОТ, а безпосередньо під час засідання в обговоренні взяли участь представники 64 делегацій, у тому числі і від України.

У виступах зазначалося про те, що ЄС залишається бути одним із головних світових лідерів у торгівлі товарами та послугами, найбільшим іноземним інвестором, а також важливим торговельним партнером для багатьох держав, зокрема і для України. У цьому зв'язку наголошувалося на значному впливі змін у політиці ЄС на торговельну діяльність інших членів СОТ, особливо країн, що розвиваються, та найменш розвинених країн.

Як і для світової економіки, так і для економіки ЄС у період між оглядами основними викликами стали пандемія COVID-19 та агресивна російська війна проти України. У 2020 році тенденцію зростання (на 1,8

відсотка у 2019 році) було перервано падінням ВВП ЄС на 5,7 відсотка. Водночас заходи, вжиті на рівні ЄС та на національних рівнях його членів, успішна реалізація кампанії з вакцинації, адаптація підприємств та домогосподарств до ситуації з пандемією обумовили відновлення економіки вже у 2021 році (зростання на 5,4 відсотка). Проте повномасштабне вторгнення Росії в Україну у 2022 році призвело до порушення глобальних ланцюгів поставок, викликало стрімке зростання цін на товари та інфляцію, посилило невизначеність і безпосередньо вплинуло на економіку ЄС через географічну наближеність до Росії та України, залежність від імпорتنих енергоресурсів (насамперед російських), високу вразливість перед глобальними потрясіннями, пов'язаними з ланцюгами постачання. Очікується, що у 2023 році темпи зростання уповільняться до 0,3 відсотка (з 3,3 відсотка у 2022 році), з можливими рецесіями в окремих країнах-членах ЄС, проте у разі стабілізації ситуації з інфляцією та ланцюгами поставок можуть досягти 1,6 відсотка вже у 2024 році.

Слід зазначити, що торговельна політика ЄС базується на правилах багатосторонньої торговельної системи. У лютому 2021 року було прийнято нову торговельну стратегію ЄС “Відкрита, стала та рішуча торговельна політика” (“An Open, Sustainable, and Assertive Trade Policy”), яка ґрунтується на принципах відкритості та справедливості у торгівлі, проте передбачає необхідність впровадження концепції “відкритої стратегічної автономії”. Це означає, що розвиток багатостороннього співробітництва залишається пріоритетом ЄС, водночас за необхідності ЄС буде здійснювати захист своїх інтересів та цінностей самостійно. З метою імплементації цієї стратегії Європейською Комісією було підготовлено чисельні пропозиції щодо регламентів, деякі з яких вже прийнято, наприклад, регламенти про іноземні субсидії та про заходи, що можуть застосовуватися з метою захисту міжнародних торговельних угод.

Довідково: обсяги зовнішньої торгівлі товарами та послугами ЄС склали

6,3 трлн євро у 2021 році, що становило 21,5 відсотка у відношенні до ВВП. Частка ЄС у світовому експорті товарів та послуг становила 16,6 відсотка, а у світовому імпорті – 15,8 відсотків. У структурі торгівлі товарами ЄС домінує несільськогосподарська продукція (понад 90 відсотків в вартісному виразі). Одними із основних груп промислових товарів є машини, електричне, транспортне обладнання та хімічна продукція. Частка сільськогосподарської продукції становила близько 9 відсотків у структурі торгівлі товарами ЄС протягом останніх трьох років. Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарами ЄС у 2021 році суттєво зменшилося (до 56,8 млрд євро) за рахунок значного підвищення вартості імпорту, насамперед через зростання цін на продукцію паливно-енергетичного комплексу. Що стосується торгівлі послугами, то після значного падіння обсягів у 2020 році тенденція зростання відновилася у 2021 році (експорт – на 16 відсотків, імпорт – на 4 відсотки у порівнянні з 2020 роком), що призвело до збільшення сальдо зовнішньої торгівлі послугами до 122 млрд євро. Комп'ютерні, транспортні, фінансові, професійні та інші комерційні послуги є основними видами послуг у торгівлі ЄС. Головні торговельні партнери ЄС – Китай, Швейцарія, Велика Британія та США.

Учасники засідання вітали активну участь ЄС у діяльності СОТ, його лідерство у багатьох сферах, включаючи реформування СОТ, удосконалення системи вирішення спорів та досягнення багатосторонньої домовленості про тимчасовий апеляційний арбітраж, а також реалізацію спільних ініціатив, обговорень щодо взаємозв'язку торгівлі та охорони навколишнього природного середовища, посилення ролі жінок у міжнародній торгівлі тощо. Відзначалося, що ЄС є найбільшим донором технічної допомоги та програм розвитку потенціалу членів СОТ.

Згадувалося і про приділення значної уваги ЄС питанням лібералізації режиму торгівлі та розвитку дво- та багатосторонніх відносин шляхом укладення регіональних торговельних угод (на даний час ЄС укладено 44 такі

угоди), угод про асоціацію, про партнерство та співробітництво, про повітряне сполучення, цифрове партнерство та захист особистих даних тощо.

Особливий інтерес членів СОТ викликали аспекти торговельної політики ЄС, пов'язані з питаннями охорони навколишнього середовища та зміною клімату. Високо оцінюючи амбітні цілі ЄС у цій сфері, деякі учасники наголошували на тому, що відповідні заходи не повинні призводити до створення бар'єрів у торгівлі, закликаючи ЄС забезпечити неухильне дотримання правил СОТ під час їх імплементації. Порушувалися запитання щодо Європейського зеленого курсу, зокрема стосовно механізму регулювання вуглецю на кордоні, змін у системах оподаткування та державних закупівель, положень нового Регламенту ЄС про обмеження імпорту товарів, пов'язаних із вирубкою лісів, тощо.

Як і під час попереднього Огляду, висловлювалися запитання щодо технічного регулювання, санітарних та фітосанітарних заходів з пропозиціями щодо завчасного інформування ЄС про зміни своєї політики для того, щоб інші члени СОТ мали можливість надавати коментарі та брати участь в обговоренні питань, пов'язаних з оцінкою відповідності, реалізацією Європейської стратегії стандартизації та зміною стандартів в рамках екологічних ініціатив. Повторювалися занепокоєння щодо максимально допустимих рівнів вмісту пестицидів, встановлених ЄС.

У багатьох делегаціях виникали питання і щодо змін сільськогосподарської політики ЄС, стану реалізації реформ у цій сфері. Згадуючи скасування експортних субсидій, учасники засідання пропонували ЄС реформувати і систему внутрішньої підтримки у напрямі більшої орієнтації на ринкові умови та усунення перешкод у торгівлі. Зазначалося і про високі ставки та складність ввізних мит на сільськогосподарську продукцію.

Довідково: структура тарифних ставок ЄС майже не змінилася з часу проведення попереднього Огляду у 2020 році, і середня MFN ставка ввізних мит, що застосовується, становила 6,5 відсотка. Водночас в аграрному секторі

ставки є в середньому втричі вищими, ніж на несільськогосподарську продукцію.

Високо оцінюючи лідерство ЄС у досягненні результатів щодо Угоди про субсидії у галузі рибальства, висловлювалися сподівання щодо продовження конструктивної роботи у напрямі реалізації необхідних заходів для вирішення проблем надлишкової потужності та надмірного вилову рибу.

Порушувалися також питання та занепокоєння щодо продовження застосування ЄС захисного заходу щодо сталевих продукції, прийняття нового Регламенту про іноземні субсидії, досягнення Глобальної домовленості щодо сталого розвитку сталі та алюмінію.

Водночас позитивно оцінювалися зміни у сфері інтелектуальної власності ЄС, включаючи запровадження нової унітарної патентної системи та розширення переліку продукції із статусом захищеного географічного зазначення.

Завчасно направлені запитання України стосувалися єдиної торговельної політики ЄС та застосування односторонніх заходів окремими його членами, механізму регулювання вуглецю на кордоні, тенденцій у торгівлі послугами, захисту прав інтелектуальної власності у цифровому середовищі, стану призначення координаторів цифрових послуг, змін у системі оподаткування, особливостей нової спільної сільськогосподарської політики, субсидування та інших аспектів торговельного режиму.

Зазначені питання були представлені делегацією України під час першого дня засідання. У виступі було висловлено вдячність ЄС за постійну підтримку та допомогу, що надаються у зв'язку з триваючою воєнною збройною агресією РФ проти України, за визнання європейської перспективи та надання Україні статусу держави-кандидата на вступ до ЄС, за всі заходи, що вживаються для зниження спроможності країни-агресора продовжувати війну. Було акцентовано увагу на тому, що показники двосторонньої торгівлі залишаються високими завдяки тісній співпраці з ЄС, зокрема в рамках

поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС. Згадувалося і про впровадження ЄС тимчасових заходів з лібералізації торгівлі, що доповнили торговельні преференції за Угодою про Асоціацію Україна-ЄС і допомогли українським експортерам витримувати тягар війни та зберегти динаміку українського експорту, дозволили підтримати виробництво та заклали основу для подальшої економічної інтеграції. У цьому зв'язку було висловлено сподівання на подальше розуміння ЄС та підтверджено готовність Української Сторони до співробітництва. До другого дня засідання Україною було направлено додаткове запитання до ЄС щодо підстав запровадження окремими його членами заборон на імпорт сільськогосподарської продукції.

Довідково: ЄС є найбільшим торговельним партнером для України. До повномасштабного вторгнення росії в Україну обсяги торгівлі між Україною та ЄС постійно зростали, навіть незважаючи на негативний вплив пандемії COVID-19. Так, у 2021 році обсяг двосторонньої торгівлі товарами та послугами збільшився на 35 відсотків у порівнянні з 2020 роком – з 46,3 до 62,5 млрд доларів США. У 2022 році обсяг торгівлі між Україною та ЄС зменшився на 5,2 відсотка у порівнянні з 2021 роком – до 59,3 млрд доларів США.

З більш детальною інформацією щодо проведення п'ятнадцятого Огляду торговельної політики ЄС можна ознайомитися на офіційному веб-сайті СОР за посиланням, де є доступними для завантаження згадані звіти та інші матеріали, що стосуються цього заходу.

2.2. Аналіз торгово-економічних відносин між Україною та ЄС

Європейський Союз є головним торговельним партнером України. За результатами 2021 року питома вага торгівлі товарами та послугами з ЄС зросла порівняно із попереднім роком і склала – 39,0% від загального обсягу торгівлі України, а у 2020 році питома вага склала – 38,8%.

Проаналізуємо більш детально показники торгівлі товарами та послугами (табл. 2.1):

Таблиця 2.1 – Загальний аналіз показників торгівлі товарами і послугами 2020-2021 рік

Показник	2020 рік	2021 рік
ЗТО	\$ 46,3 млрд (↓9,0%)	\$ 62,5 млрд (↑34,9%)
Експорт	\$ 20,8 млрд (↓9,4%)	\$ 30,3 млрд (↑45,9%)
Імпорт	\$ 25,5 млрд (↓8,7%)	\$ 32,2 млрд (↑26,0%)
Сальдо	\$ 4,7 млрд	\$ 1,8 млрд

Відповідно за показниками таблиці можна простежити, що експорт та імпорт у 2021 році зріс порівняно з 2020 роком. Щоб детальніше встановити за якими саме позиціями відбулися зміни, пропонуємо виконати аналіз торгівлі товарами (табл. 2.2):

Таблиця 2.2 – Аналіз торгівлі товарами за ЗТО та сальдо за 2020 та 2021 роки

Показник	2020 рік	2021 рік
ЗТО	\$ 41,1 млрд (↓7,4%)	\$ 55,7 млрд (↑35,7%)
Сальдо	\$ 5,2 млрд	\$ 2,1 млрд

Показники експорту та імпорту за даною позицією розкрито нижче по тексту.

Експорт:

2020: \$ 17,9 млрд (↓10,9%):

- 1) чорні метали – 13,5% (↓20,1%);
- 2) електричні машини – 11,9% (↓4,1%);
- 3) жири та олії – 9,9% (↑19,5%);
- 4) зернові культури – 9,6% (↓32,3%);
- 5) руди, шлаки – 7,8% (↓18,1%);

- 6) насіння і плоди олійних рослин – 6,7% (↓18,5%);
- 7) деревина і вироби з деревини – 5,3% (↓1,3%);
- 8) меблі – 3,5% (↑15,1%).

2021: \$ 26,8 млрд (↑49,4%):

- 1) чорні метали – 20,3% (↑126,8%);
- 2) руди, шлаки – 11,2% (↑107,6%);
- 3) електричні машини – 9,6% (↑20,3%);
- 4) жири та олії – 8,8% (↑35,3%);
- 5) зернові культури – 7,2% (↑16,3%);
- 6) насіння і плоди олійних рослин – 5,5% (↑29,2%);
- 7) деревина і вироби з деревини – 5,4% (↑46,5%);
- 8) меблі – 3,3% (↑41,1%).

Імпорт:

2020: \$ 23,1 млрд (↓4,6%):

- 1) реактори ядерні, котли, машини – 13,1% (↓6,4%);
- 2) засоби наземного транспорту, крім залізничного – 11,4% (↓16,7%);
- 3) енергетичні матеріали – 8,5% (↓25,4%);
- 4) електричні машини і устаткування – 8,2% (↓6,3%);
- 5) фармацевтична продукція – 7,5% (↑15,2%);
- 6) пластмаси, полімерні матеріали – 5,6% (↓0,4%);
- 7) різноманітна хімічна продукція – 3,3% (↓7,8%);
- 8) папір та картон – 2,5% (↓4,1%).

2021: \$ 28,9 млрд (↑25,2%):

- 1) реактори ядерні, котли, машини – 13,4% (↑28,2%);
- 2) засоби наземного транспорту, крім залізничного – 11,3% (↑28,3%);
- 3) енергетичні матеріали – 11,0% (↑58,3%);
- 4) електричні машини – 7,0% (↑3,8%);
- 5) фармацевтична продукція – 7,0% (↑17,6%);
- 6) пластмаси, полімерні матеріали – 6,2% (↑36,0%);

- 7) різноманітна хімічна продукція – 2,8% (↑10,1%);
 8) папір та картон – 2,4% (↑20,5%).

Відповідно окремо розглянемо і показники послуг (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Аналіз показників послуг за 2020-2021 роки

Показник	2020 рік	2021 рік
ЗТО	\$ 6,2 млрд (↓14,0%)	\$ 7,7 млрд (↑24,0%)
Експорт	\$ 3,8 млрд (↓4,8%): послуги у сфері телекомунікацій – 32,4% (↑29,9%); транспортні послуги – 25,4% (↓20,5%); послуги з переробки матеріальних ресурсів – 23,1% (↓7,5%); ділові послуги – 13,2% (↓8,4%); послуги з ремонту та технічного обслуговування – 1,8% (↓18,8%).	\$ 4,5 млрд (↑17,5%): транспортні послуги – 29,6% (↑30,9%); послуги у сфері телекомунікацій – 27,9% (↑17,9%); послуги з переробки матеріальних ресурсів – 21,3% (↓2,1%); ділові послуги – 13,2% (↑18,6%); послуги зі страхування – 2,2% (↑262,5%).
Імпорт	\$ 2,4 млрд (↓25,0%): ділові послуги – 22,4% (↓24,7%); транспортні послуги – 19,6% (↓40,1%); рояліті та інші ПІВ – 15,1% (↓8,0%); послуги у сфері телекомунікацій – 13,9% (↑6,7%); послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю – 10,4% (↓5,3%).	\$ 3,2 млрд (↑34,3%): транспортні послуги – 25,5% (↑55,5%); ділові послуги – 19,4% (↑27,3%); послуги, пов'язані з подорожами – 15,6% (↑104,7%); рояліті та інші ПІВ – 12,2% (↑27,0%); послуги у сфері телекомунікацій – 11,6% (↑12,4%).
Сальдо	\$ 1,4 млрд	\$ 1,3 млрд

Для уникнення подвійного обліку загальні обсяги товарів та послуг розраховані за формулою: усього (товари і послуги) = товари + послуги – вартість послуг для переробки товарів з метою реалізації за кордоном.

31 січня 2020 року Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії вийшло зі складу Європейського Союзу. Угодою про вихід Сполученого Королівства зі складу ЄС передбачено запровадження перехідного періоду (до 31 грудня 2020 року), протягом якого Велика Британія залишається учасником Митного союзу ЄС та має право користуватися преференціями в рамках угод, укладених від імені ЄС. Статистична інформація щодо зовнішньої торгівлі товарами з країнами ЄС у 2020 році зазначається у форматі 27+1 (Велика Британія).

За результатами 2022 року питома вага торгівлі товарами та послугами з ЄС склала 53,6% від загального обсягу торгівлі України (у 2021 році – 39,1%). Проаналізуємо більш детально показники торгівлі товарами та послугами (табл. 2.4):

Таблиця 2.4 – Загальний аналіз показників торгівлі товарами і послугами 2021-2022 рік

Показник	2021 рік	2022 рік
ЗТО	\$ 62,5 млрд (↑34,9%)	\$ 59,3 млрд (↓5,2%)
Експорт	\$ 30,3 млрд (↑45,9%)	\$ 30,6 млрд (↑1,1%)
Імпорт	\$ 32,2 млрд (↑26,0%)	\$ 28,7 млрд (↓11,1%)
Сальдо	\$ 1,8 млрд	1,8 млрд

За аналізом таблиці 2.4, ми можемо стверджувати, що загальна картина товарообігу у 2022 року майже не змінилася відповідно до попереднього року, для цього пропонуємо окремо проаналізувати показники за товарами та послугами. Отже, аналіз торгівлі представлено нижче по тексту та в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Аналіз торгівлі товарами за ЗТО та сальдо за 2021 та 2022 роки

Показник	2021 рік	2022 рік
ЗТО	\$ 55,7 млрд (↑35,7%)	\$ 54,9 млрд (↓1,5%)
Сальдо	\$ 2,1 млрд	\$ 0,9 млрд

Показники експорту та імпорту за даною позицією розкрито нижче по тексту.

Експорт:

2021: \$ 26,8 млрд (↑49,4%):

- 1) чорні метали – 20,3% (↑126,8%);
- 2) руди, шлаки – 11,2% (↑107,6%);
- 3) електричні машини – 9,6% (↑20,3%);
- 4) жири та олії – 8,8% (↑35,3%);
- 5) зернові культури – 7,2% (↑16,3%);
- 6) насіння і плоди олійних рослин – 5,5% (↑29,2%);

- 7) деревина і вироби з деревини – 5,4% (↑46,4%);
- 8) меблі – 3,3% (↑41,1%).

2022: \$ 27,9 млрд (↑4,1%):

- 1) зернові культури – 16,8% (↑141,7%);
- 2) жири та олії – 11,0% (↑29,4%);
- 3) насіння і плоди олійних рослин – 10,4% (↑96,5%);
- 4) чорні метали – 10,0% (↓48,7%);
- 5) руди, шлаки – 8,5% (↓21,0%);
- 6) електричні машини – 8,3% (↓10,0%);
- 7) деревина і вироби з деревини – 5,8% (↑13,2%);
- 8) енергетичні матеріали – 3,3% (↑59,5%).

Імпорт:

2021: \$ 29,0 млрд (↑25,2%):

- 1) реактори ядерні, котли, машини – 13,3% (↑28,2%);
- 2) засоби наземного транспорту, крім залізничного – 11,3% (↑28,3%);
- 3) енергетичні матеріали – 11,0% (↑58,3%);
- 4) електричні машини – 7,0% (↑3,8%);
- 5) фармацевтична продукція – 7,0% (↑17,6%);
- 6) пластмаси, полімерні матеріали – 6,2% (↑36,0%);
- 7) різноманітна хімічна продукція – 2,8% (↑10,1%);
- 8) папір та картон – 2,4% (↑20,5%).

2022: \$ 27,0 млрд (↓6,7%):

- 1) енергетичні матеріали – 24,0% (↑103,7%);
- 2) засоби наземного транспорту, крім залізничного – 10,8% (↓10,5%);
- 3) реактори ядерні, котли, машини – 7,1% (↓50,1%);
- 4) різне – 6,7% (↑2532,7%);
- 5) електричні машини – 5,6% (↓25,4%);
- 6) пластмаси, полімерні матеріали – 5,0% (↓24,2%);
- 7) фармацевтична продукція – 4,8% (↓35,9%);

8) різноманітна хімічна продукція – 2,4% (↓20,2%).

Відповідно окремо розглянемо і показники послуг (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 – Аналіз показників послуг за 2021-2022 роки

Показник	2021 рік	2022 рік
ЗТО	\$ 7,7 млрд (↑24,0%)	\$ 5,1 млрд (↓33,5%)
Експорт	\$ 4,5 млрд (↑17,5%): транспортні послуги – 29,6% (↑30,9%); послуги у сфері телекомунікацій – 27,9% (↑17,9%); послуги з переробки матеріальних ресурсів – 21,3% (↓2,1%); ділові послуги – 13,2% (↑18,6%); послуги зі страхування – 2,2% (↑262,5%).	\$ 3,4 млрд (↓22,3%): послуги у сфері телекомунікацій – 34,2% (↓10,8%); транспортні послуги – 24,5% (↓27,1%); послуги з переробки матеріальних ресурсів – 22,3% (↓20,9%); ділові послуги – 13,2% (↓26,0%); послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю – 2,8% (↑90,2%).
Імпорт	\$ 3,2 млрд (↑34,3%): транспортні послуги – 25,5% (↑55,5%); ділові послуги – 19,4% (↑27,3%); послуги, пов'язані з подорожами – 15,6% (↑104,7%); роялті та інші ПІВ – 12,2% (↑27,0%); послуги у сфері телекомунікацій – 11,6% (↑12,4%).	\$ 1,7 млрд (↓48,5%): транспортні послуги – 40,1% (↓18,6%); ділові послуги – 17,8% (↓52,2%); послуги у сфері телекомунікацій – 13,5% (↓43,4%); роялті та інші ПІВ – 9,9% (↓57,6%); послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю – 7,3% (↓45,4%).
Сальдо	\$ 1,3 млрд	\$ 1,7 млрд

Хоча за деякими показниками є зміни у 2022 році, на загальну картину товарообігу це майже не вплинуло.

Таким чином, ми можемо стверджувати, що Європейський Союз з кожним роком лише закріплює свої позиції про що говорять вище наведені показники.

2.3 Аналіз зовнішньої торгівлі України з країнами ЄС

Україна є європейською державою, яка хоче стати членом Європейського Союзу (ЄС). Зараз вона отримала статус країни-кандидата на членство в ЄС. Одним із напрямів дружнього співробітництва між Україною та країнами ЄС є взаємна зовнішня торгівля товарами та послугами. Цьому

сприяє вигідне географічне розташування України та спільні кордони з кількома державами ЄС. З них вартість українського експорту товарів до ЄС у 2021 році становила 26 792 969 300 доларів США, що складає 39,36% загального експорту товарів України (68 072 328 800 дол.). За цей же період Україна імпортувала з ЄС товарів на 28 954 281,2 доларів США, що складає 39,75% загального імпорту товарів України (\$728 431 266 000) (Державна служба статистики України, 2022а, 2022б). Оскільки торгівля України з країнами ЄС становить значну частину загальної зовнішньої торгівлі, варто уважніше розглянути економічні аспекти цих відносин. Це особливо важливо в контексті стратегії економічного відновлення України після війни.

Показники експорту товарів з України в 27 країн ЄС відобразимо в таблиці 2.7. Також у ній обчислимо частку та накопичену частку кожної держави в загальному обсязі експорту українських товарів до ЄС. І насамкінець визначимо групу, в яку вони потрапляють за результатами АВС-аналізу. Зауважимо, що країни в таблиці 2.7 розміщені в порядку спаду показника експорту товарів.

Таблиця 2.7 – Зовнішня торгівля України товарами з ЄС – Експорт, 2021 (тис. дол. США)

Країна	Експорт	Частка в загальному обсязі експорту до ЄС, %	Накопичена частка в загальному обсязі експорту до ЄС, %	Група АВС
Poland	5,227,413.1	19.5	19.5	А
Italy	3,469,269.2	12.9	32.5	А
Germany	2,866,373.4	10.7	43.2	А
Netherlands	2,262,530.2	8.4	51.6	А
Spain	1,677,241.7	6.3	57.9	А
Hungary	1,622,073.1	6.1	63.9	А
Romania	1,543,445.3	5.8	69.7	А
Czechia	1,414,558.4	5.3	75.0	А
Slovakia	999,275.1	3.7	78.7	А
Austria	915,155.5	3.4	82.1	В
France	896,493.5	3.3	85.4	В
Bulgaria	835,270.9	3.1	88.6	В
Belgium	659,034.3	2.5	91.0	В
Lithuania	576,917.6	2.2	93.2	В

Portugal	341,202.1	1.3	94.5	B
Latvia	288,575.1	1.1	95.5	C
Denmark	285,816.4	1.1	96.6	C
Greece	212,785.1	0.8	97.4	C
Estonia	168,628.9	0.6	98.0	C
Finland	110,813.2	0.4	98.4	C
Sweden	107,554.5	0.4	98.8	C
Ireland	97,882.3	0.4	99.2	C
Slovenia	75,524.5	0.3	99.5	C
Cyprus	47,441.0	0.2	99.7	C
Croatia	45,742.3	0.2	99.8	C
Malta	30,209.6	0.1	99.9	C
Luxembourg	15,743.2	0.1	100.0	C
EU 27	26,792,969.3	100.0	-	-

Отже, до групи А входять дев'ять країн ЄС: Польща, Італія, Німеччина, Нідерланди, Іспанія, Угорщина, Румунія, Чехія та Словаччина. У 2021 році вартість українського експорту товарів до цих країн становила від \$999,3 млрд до \$5,2274 млрд. Частка цих країн у загальному товарному експорті України до ЄС коливається від 3,7% до 19,5%. До групи В увійшли шість країн ЄС: Австрія, Франція, Болгарія, Бельгія, Литва та Португалія. Вони закупили українські товари на суму від \$341,2 до \$915,2 млн. Їхня частка в загальному експорті товарів ЄС коливається від 1,3% до 3,4%.

Різниця між нижчою групою експорту А (999,3 млн дол.) і вищою групою експорту В (915,2 млн дол.) склала 84,1 млн дол. До групи С увійшли 12 країн ЄС: Латвія, Данія, Греція, Естонія, Фінляндія, Швеція, Ірландія, Словенія, Кіпр, Хорватія, Мальта та Люксембург. З них український експорт товарів становив менше 300 млн дол. Їхня частка в загальному експорті товарів до ЄС коливається від 0,1% до 1,1%. Різниця між нижчою експортною групою В (341,2 млн дол. США) і вищою експортною групою С (288,6 млн дол. США) становить 52,6 млн дол. Загальна вартість експорту коливається від 15,7 до 5,2274 млрд доларів США. Повідомляємо, що українські товари експортуються в усі країни ЄС. Результати АВС-аналізу експорту українських товарів до країн ЄС у 2021 році представлені на рисунку 2.1.

Група країн	Кількість країн	Частка країн, %	Вартість експорту, тис. дол. США	Частка експорту, %
А	9	33.3	21,082,179.6	78.7
В	6	22.2	4,224,073.8	15.8
С	12	44.4	1,486,715.9	5.5
Разом	27	100.0	26,792,969.3	100.0

Рис. 2.1. Результати АВС-аналізу країн ЄС за вартістю українського експорту товарів у 2021 році [46]

Як бачимо, у 2021 році третина країн ЄС придбала українських товарів на \$21 082,2 млн (78,7% українського експорту до ЄС); 22,2% країн ЄС – склав 4224,1 млн дол. США (15,8%); 44,4% країн ЄС – склав 1486,7 млн дол. США (5,5%). Це означає, що найбільша частина товарів (94,5%) експортується з України до 55,5% країн ЄС (групи А і В). Імпорт товарів з ЄС в Україну. Темпи імпорту товарів з 27 країн ЄС в Україну наведені в таблиці 2. Також розраховуємо частку та кумулятивну частку кожної країни в загальному імпорті товарів ЄС в Україну та за результатами визначаємо, до якої групи вони належать АВС аналізу. Зверніть увагу, що країни в таблиці 2.8 перераховані в порядку спадання за рівнем імпорту товарів.

Таблиця 2.8 – Зовнішня торгівля України товарами з ЄС – Імпорт, 2021
(тис. дол. США)

Країна	Імпорт	Частка в загальному обсязі імпорту з ЄС, %	Накопичена частка в загальному обсязі імпорту з ЄС, %	Група АВС
Germany	6,284,374.9	21.7	21.7	A
Poland	4,962,500.1	17.1	38.8	A
Italy	2,675,493.0	9.2	48.1	A
France	1,764,887.6	6.1	54.2	A
Hungary	1,571,028.5	5.4	59.6	A
Czechia	1,480,804.9	5.1	64.7	A
Lithuania	1,290,895.4	4.5	69.2	A
Netherlands	1,012,585.8	3.5	72.7	A
Spain	975,882.5	3.4	76.0	A
Slovakia	923,213.6	3.2	79.2	A
Austria	860,067.0	3.0	82.2	B
Romania	796,433.7	2.8	85.0	B
Belgium	752,305.6	2.6	87.6	B
Sweden	724,637.9	2.5	90.1	B
Bulgaria	542,297.9	1.9	91.9	B
Greece	495,622.7	1.7	93.6	B
Finland	306,066.4	1.1	94.7	B
Denmark	305,260.6	1.1	95.8	C
Slovenia	287,793.7	1.0	96.7	C
Ireland	231,456.2	0.8	97.5	C
Latvia	210,303.4	0.7	98.3	C
Estonia	169,808.0	0.6	98.9	C
Malta	116,047.5	0.4	99.3	C
Portugal	88,770.4	0.3	99.6	C
Croatia	67,379.3	0.2	99.8	C
Cyprus	38,039.1	0.1	99.9	C
Luxembourg	20,285.6	0.1	100.0	C
EU 27	28,954,281.2	100.0	-	-

Як видно з таблиці 2.8, група А складається з десяти країн ЄС: Німеччини, Польщі, Італії, Франції, Угорщини, Чехії, Литви, Нідерландів, Іспанії та Словаччини. У 2021 році український імпорт товарів із цих країн становив від \$923,2 до \$6,2844 млрд. На ці країни припадає від 3,2% до 21,7% усіх товарів, імпортованих до ЄС. До групи В увійшли сім країн ЄС: Австрія, Румунія, Бельгія, Швеція, Болгарія, Греція та Фінляндія. Українські закупівлі товарів становили від \$306,1 до \$860,1 млн. Їх частка в загальному імпорті товарів з ЄС коливається від 1,1% до 3,0%. Різниця між нижчим імпортом групи А (923,2 млн дол.) і більшим імпортом групи В (860,1 млн дол.) становить 63,1 млн дол. До групи С увійшли 10 країн ЄС: Данія, Словенія,

Ірландія, Латвія, Естонія, Мальта, Португалія, Хорватія, Кіпр і Люксембург. Імпорт товарів із цих країн в Україну зменшився на 306 млн дол. Їхня частка в загальному імпорті товарів ЄС коливається від 0,1% до 1,1%.

Різниця між нижчим імпортом групи В (306,1 млн. дол. США) та більшим імпортом групи С (305,3 млн. дол. США) становить 0,8 млн. дол. Загалом розподіл вартості імпорту коливається від 20,3 млн доларів США до 6,2844 млрд доларів США. Звертаємо вашу увагу, що товари імпортуються в Україну з усіх країн ЄС. Результати АВС-аналізу товарів, імпортованих з країн ЄС в Україну у 2021 році, представлені на рисунку 2.2.

Група країн	Кількість країн	Частка країн, %	Вартість імпорту, тис. дол. США	Частка імпорту, %
А	10	37.0	22,941,666.2	79.2
В	7	25.9	4,477,431.1	15.5
С	10	37.0	1,535,143.8	5.3
Разом	27	100.0	28,954,281.2	100.0

Рис. 2.2. Результати АВС-аналізу країн ЄС за вартістю імпорту товарів в Україну в 2021 р.

Зазначимо, що у 2021 році 37% країн ЄС імпортували в Україну товарів на 22,9417 млрд доларів (79,2% товарів, імпортованих з ЄС в Україну); 25,9% країн – сума 4,4774 млрд доларів (15,5%); 37% країн – або 1535,1 млн дол. США (5,3%). Це означає, що значна частина товарів (94,7%) імпортується в Україну з таких країн: 52,9% країн ЄС (групи А і В).

Структурний аналіз імпортно-експортної діяльності України з окремими

країнами ЄС. Згідно з аналізом імпорتنих та експортних операцій між країнами ЄС та Україною, проведеним АВС, в обох випадках вісім країн ЄС належать до групи А: Польща, Італія, Німеччина, Нідерланди, Іспанія, Угорщина, Чехія та Словаччина. Вкажемо товари, які мають найбільшу частку ($\geq 10\%$) у структурі зовнішньої торгівлі України з цими країнами у 2021 році. Результати щодо експорту представлені на рисунку 2.3 (Додаток Г) по відношенню до імпорту – рисунок 2.4 (Додаток Г).

Як бачимо, основним імпортом України з деяких країн ЄС є такі товари: ядерні реактори, котли, машини, наземні транспортні засоби, крім залізниці, мінеральне паливо, олії та продукти їх переробки, електричні машини.

Їх частка в загальному імпорті товарів з окремих країн коливається від 10,4% до 23,5% і становить 99922,2 тис. доларів США та 1 181 679,7 тис доларів США відповідно. Порівнюючи рисунки 2.3 та 2.4, можна побачити, що, за винятком двигунів, перелік товарів з найбільшим імпортно-експортним потенціалом різний.

Вплив війни на імпортно-експортну діяльність між Україною та ЄС у 2022 році. За даними Міністерства економіки України (2023 р.), ЄС є найважливішим торговим партнером України. Відтак, за підсумками 2022 року частка української торгівлі товарами та послугами з ЄС сягає 53,6% від загальної торгівлі України (у 2021 році було 39,1%). У 2022 році обсяг зовнішньої торгівлі товарами між Україною та країнами ЄС (загальний обсяг імпорту та експорту) сягнув \$54,9 млрд. У США це зниження на 1,5% порівняно з 2021 роком. У 2022 році український експорт товарів до країн ЄС становив \$27,9 млрд. Зміни експорту США (+4,1% порівняно з 2021 роком), включаючи деякі товари, такі:

- зернові культури – $\uparrow 141.7\%$;
- жири та олії – $\uparrow 29.4\%$;
- насіння і плоди олійних рослин – $\uparrow 96.5\%$;
- чорні метали – $\downarrow 48.7\%$;

- руди, шлаки – ↓21.0 %;
- електричні машини – ↓10.0 %;
- деревина і вироби з деревини – ↑13.2 %;
- енергетичні матеріали – ↑59.5 %.

Імпорт товарів в Україну з ЄС склав 27,0 млрд дол. США (знизився на 6.7 %, порівняно з 2021 р.), у тому числі ввезення окремих товарів змінилося таким чином:

- енергетичні матеріали – ↑103.7 %;
- засоби наземного транспорту, крім залізничного – ↓10.5 %;
- реактори ядерні, котли, машини – ↓50.1 %;
- різне – ↑2532.7 %;
- електричні машини – ↓25.4 %;
- пластмаси, полімерні матеріали – ↓24.2 %;
- фармацевтична продукція – ↓35.9 %;
- різноманітна хімічна продукція – ↓20.2 %.

Інформація відповідно до даних Державної служби статистики України від 31 травня 2023 року.

Висновки до розділу 2

Провівши аналіз та оцінку розвитку торгово-економічних відносин України з ЄС можна зробити висновок, що на динаміка світової торгівлі на сьогоднішній день впливає пандемія коронавірусу яка призвела до зростання рівня невизначеності щодо її впливу на економічний розвиток світу, наслідком чого стали скорочення обсягів світової торгівлі. Спад у світовій торгівлі за підсумками 2020 р., швидше за все, перевищить спад, спричинений глобальною фінансовою кризою 2008-09 рр. В 2019 р. (ще до початку спалаху коронавірусу) світова торгівля вже сповільнювалася.

Аналіз торгово-економічних відносин між Україною та ЄС показав, що обсяг торгівлі товарами склав понад 46,0 млрд. дол. США, або майже 42,0% від загального обсягу торгівлі України. У 2019 році обсяг торгівлі послугами із ЄС становив майже 5832,6 млн. дол. США, тобто 36,9% від загального обсягу торгівлі власне послугами. У порівнянні із попереднім роком обсяг експорту українських послуг до цих країн ЄС збільшився і становив 3329,6 млн. дол. США, що на 12,8% більше у порівнянні з попереднім роком.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТОРГОВО-

ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З ЄС

3.1. Аналіз основних перешкод співпраці України з ЄС

Позиція України щодо ЄС спочатку була закріплена на законодавчому рівні щодо основних напрямків зовнішньої політики України та затверджена Верховною Радою України 2 липня 1993 р. З цього моменту розпочався поворот України до Європейського Союзу. Європейського інтеграційного союзу і з цього моменту продовжував подавати заявку на членство в ЄС, що помітно й сьогодні [64].

Політичні питання західноєвропейської інтеграції є важливим елементом співпраці між державами-членами ЄС. Формально кажучи, вони представляють так звані другий і третій «стовпи» ЄС, а саме:

- вдосконалення системи управління ЄС та впровадження інституційних реформ;
- розробка спільної зовнішньої політики та політики безпеки;
- набуття суспільством власної захисної ідентичності тощо. Вибір нових зовнішньополітичних пріоритетів;
- співпраця у сфері внутрішніх справ та юстиції.

Ці питання належать до сфери співпраці між державами-членами ЄС, і щодо них важко досягти згоди, оскільки більшість із них традиційно належать до сфери відповідальності національних адміністрацій, які вкрай неохоче залишають свої рішення державам-членам ЄС.

Європа намагається реалізувати свою політичну ідентичність в умовах глобальної трансформації світової системи. Крім того, участь в інтеграційному процесі дозволяє окремим країнам ЄС обійти певні обмеження національного суверенітету та поставити їх у рівні умови з провідними країнами світу.

Німеччина є природним «центром» інтеграції та беззаперечним лідером єдності. Все докорінно змінилося зі зростанням впливу Німеччини в Європі.

Інтеграційні структури ЄС на початку ХХ ст. – Зараз ми можемо сказати, що ЄС відповідає характеристикам супердержави, в тому числі має власну зовнішню політику та військово-політичну структуру, що ЄС, безумовно, просунувся на схід, що інституційні реформи почалися, і що ЄС став більш стабільний. у вирішенні глобальних і регіональних завдань, особливо як політична організація.

Очевидно, що Україна як невід’ємна частина європейського простору не може залишатися поза цими процесами. Україна відзначила та наголосила на зростаючій важливості зусиль України у розбудові партнерства з ЄС «Процес інтеграції з Європою стає одним із ключових напрямів зовнішньої політики України». Цей підхід передбачає поглиблений аналіз політичного виміру ЄС як найактивнішого «консолідуючого ядра» у розвитку західноєвропейської інтеграції. Від цього залежатиме характер зовнішньополітичної стратегії України щодо її найбільшого політичного та економічного партнера – Європейського Союзу [30].

Особливо важливим з точки зору перспектив подальшого партнерства обох сторін є формування спільної зовнішньої та безпекової політики ЄС та операційної складової – європейської політики безпеки та оборони. Поглинання ЄС, а також ті, що відбуваються на економічному та військово-політичному рівнях, надають можливість Україні та ЄС взаємодіяти з низки глобальних політичних питань. Встановлюючи параметри для майбутніх операцій із реагування на кризи разом із Силами швидкого реагування ЄС, ЄС може стати природним партнером для України, оскільки вона прагне спільно реагувати на нові загрози та виклики європейській та міжнародній безпеці.

Основна проблема розширення ЄС на схід на цьому етапі полягає в тому, що країни-члени не дотримуються стандартів членів, і необхідні масштабні реформи в усіх сферах суспільства.

Складність процесу розширення ЄС на схід полягає в тому, що в середньостроковій перспективі нові країни-члени отримають фінансову підтримку лише для найменш розвинених країн і регіонів ЄС. З цієї причини розрив між донорами та одержувачами фінансової підтримки з бюджету ЄС збільшується. Система розподілу фінансових ресурсів в ЄС змінюється, незважаючи на запровадження перехідного періоду для нових членів: деякі країни

«Ті, хто зараз отримує гроші платників податків, стануть донорами, і тиск на існуючих платників податків у ЄС буде ще більшим». Занепокоєння країн-засновниць ЄС масовим припливом робочої сили до нових держав-членів інтеграційної мережі поглибило труднощі перерозподілу економічних ресурсів [30].

Країни-члени ЄС намагаються знайти нову спільну позицію щодо вільного пересування працівників. Незважаючи на несприятливу демографічну ситуацію, багато старих країн ЄС все ще побоюються напливу робочої сили з-за кордону, що посилить конкуренцію за домашніх працівників, поглибить проблеми безробіття та значно посилить тиск на фонди соціального забезпечення старих членів ЄС.

Аналіз перших етапів розширення ЄС показує, що, на думку батьків-засновників ЄС, великих міграцій з нових країн-членів не буде. Проте певна імміграція вплине на заробітну плату та можливості працевлаштування низько кваліфікованих працівників, що зараз викликає занепокоєння європейських політичних інституцій. Посилення конкуренції серед працівників робітничих професій може стати додатковим стимулом для громадян країн-засновниць ЄС продовжувати навчання та вдосконалювати свої навички.

Засновники ЄС почали активніше брати участь у конкурсі на кваліфікованих експертів. Дослідження показало, що у трудовій міграції виникли численні тенденції, джерелом яких є європейська політика.

Інституції: з одного боку, загальний обсяг припливу іммігрантів

обмежений, з іншого – поступово створюються умови для залучення якісних іноземних талантів.

Конкретна співпраця між Україною та ЄС у питаннях імміграції розвивається переважно у трьох напрямках. По-перше, Україна, як країна походження багатьох трудових мігрантів, намагається укласти угоди з іноземними державами про працевлаштування та соціальний захист трудових мігрантів. На двосторонньому рівні укладено відповідні угоди. По-друге, ЄС підтримує Україну в розвитку інфраструктури охорони кордону та запобіганні нелегальній імміграції, оскільки ЄС зацікавлений у контролі над міграцією в межах своїх кордонів та забезпеченні внутрішньої безпеки. По-третє, подальша співпраця щодо забезпечення вільного пересування українців у межах ЄС залежить від покращення спроможності держави ефективно регулювати міграційний процес. Тому співпраця з ЄС у сфері імміграції є не лише важливим напрямком національної імміграційної політики, але й потребує динаміки [43].

Вплив імміграційної політики ЄС на Україну відображається в кількох аспектах. По-перше, політика ЄС щодо віз та кордонів, боротьба з нелегальною імміграцією, заохочення спеціалістів та студентів до імміграції та захист прав іммігрантів є важливими факторами, що впливають на динаміку міграційних потоків населення в Україні. Стрімке зростання транскордонної мобільності українців, перенаправлення великої кількості трудових мігрантів до європейських країн, збільшення кількості молоді, яка навчається в Європі, еміграція частини професійних представників є очевидними причинами такого стану речей. По-друге, після здобуття незалежності Україна сподівалася побудувати космополітичну демократичну державу на загальноєвропейських у Європі принципах дотримання прав людини. Об'єктивно це підтверджує, що дизайн їхньої імміграційної політики узгоджується з Європейським Союзом і що європейський досвід може бути повністю використаний.

Для реалізації стратегічних векторів міграційної політики ЄС поступовий розвиток співробітництва з Україною у сфері міграції передбачає конкретне технологічне, фінансове та інформаційне забезпечення зміцнення національних можливостей України щодо регулювання міграційного процесу. внесок у розвиток. Розробити правила імміграції та створити відповідні адміністративні органи. Найдоступніший вплив ЄС на розвиток імміграційної політики України виявляється у лібералізації візової системи [43].

Це означає, що в результаті об'єднання для України з'являється обов'язкова віза, включаючи заявку на вступ до країни ЄС, завдяки чому активний транскордонний потік населення на Заході, що охоплює більшу частину країни, буде інтегрований у України і в результаті проводяться дослідження, тестування та використання результатів. Імміграційна політика ЄС важливіша.

Рекомендовано наступні кроки [43]:

- наполягати на розширенні питань міжнародної мобільності та захисту інтересів іммігрантів, особливо у сфері соціального забезпечення, під час укладення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС;
- ширше використовувати можливості для співпраці у сфері міграції, які пропонують інші політичні інструменти ЄС, зокрема Партнерство з мобільності;
- разом з європейськими партнерами ініціювати розробку та впровадження спільних програм за підтримки ЄС для сприяння поверненню українських економічних та освітніх мігрантів на батьківщину;
- врахувати успіхи ЄС у створенні правових документів у сфері імміграції та оцінити, чи відповідає представлений законопроект основним принципам імміграційної політики ЄС;
- ширше використання освітньої імміграції в Україні для розвитку, використовуючи досвід європейських країн, зокрема: розширити можливості професійного працевлаштування іноземних випускників українських

навчальних закладів під час навчання та можливість роботи за сумісництвом під час навчання; такий досвід є і в європейському законодавстві, яке передбачає високі стандарти прийому біженців і особливості, які можна використовувати в телевізійних програмах для різних груп, включно зі стайнями, жінками та жертвами вуличних турів відповідно до загальноєвропейських політичних тенденцій особлива увага приділятиметься розробці та впровадженню ефективних заходів для інтеграції іммігрантів в українське суспільство та реінтеграції громадян, які повернулися на батьківщину;

- департамент відповідає за реалізацію міграційної політики в Україні, інтенсивні дослідження, аудит та оцінку ефективності імплементації законодавства Співтовариства у сфері міграції. Оскільки питання міграції в Україні є компетенцією кількох державних органів, він створив міжвідомчу робочу групу для координації цієї діяльності;

- організувати дослідження таким чином, щоб охопити включення та впровадження імміграційної політики та загальної любові до імміграції, включаючи участь експертів з європейських країн;

- започаткування громадського обговорення, активної участі громадських організацій та професійної громадської думки у виробленні політичних рішень на місцях, керуючись європейським досвідом;

- в українському посольстві він перебуває в країні ЄС і має статус пов'язаний з роботою, дані ще є як дипломат, віза входить до ситуації студентів-мігрантів і ситуації біженців і нерезервних мігрантів. Динаміка імміграційних потоків, розробка та імплементація імміграційного законодавства, громадська реакція на пов'язані з цим проблеми;

- посилення наукових досліджень у сфері імміграції, особливо порівняльного аналізу імміграційної політики України та європейських країн та розробки спільної імміграційної політики ЄС;

Ці та інші рекомендації мають бути враховані під час перегляду

концепції національної міграційної політики України, перегляду, який видається необхідним у світлі нової політичної ситуації та перспектив європейської інтеграції України.

Сучасна Україна – європейська держава, яка намагається зайняти місце в європейській та світовій політиці в міру своїх можливостей. При формуванні зовнішньої політики Україна надає великого значення своїм відносинам з європейськими політичними інституціями. Водночас європейські інституції усвідомлюють, що існує багато питань спільного інтересу, які потребують якщо не взаємодії, то активної співпраці з Україною: економіка, зовнішня безпека, наука та освіта [30].

Також варто звернути увагу на переваги, які Україна отримає після вступу до ЄС[64]:

1. Політичні інтереси – Як член ЄС, Україна братиме участь у Спільній європейській політиці безпеки та оборони (СПБО), яка захищатиме національний суверенітет і територіальну цілісність України.

2. Економічна вигода – Це перш за все макроекономічна стабільність, додаткові інвестиції в національну економіку, дотації для сільського господарства і досягнення позитивного торгового балансу.

З точки зору макроекономічної стабільності це означає, що після вступу до ЄС Україна повинна покращити свої економічні показники до європейських стандартів, створити відповідний розвинений ринок і закріпити тенденцію економічного зростання, що саме по собі матиме позитивні наслідки для України. Після вступу до ЄС Україна також виграє від запровадження спільної валюти.

3. Соціальний захист – включаючи ефективний захист прав людини через інститути ЄС, відкриті кордони, що дозволяють вільно пересуватися людям. Іншими словами: Шенгенська зона забезпечує вільне пересування людей в межах ЄС, забезпечує людям високий рівень життя тощо.

Недоліки та ризики виходу на ринок [64]:

Політичні дефіцити призводять до часткової втрати суверенітету та територіальної підпорядкованості інституціям ЄС, а також невизначеності щодо стратегії розвитку, що не матиме позитивного впливу на економічну ситуацію, адже інколи існує велика конкуренція між різними країнами. Країни ЄС відстають у деяких галузях, тому необхідно переходити до менш конкурентоспроможних галузей. Негативним чинником стане погіршення відносин із країнами СНД, особливо з Росією, оскільки зараз Україна стикається з конфліктами з Росією та Білоруссю та співпрацею з Митним союзом Казахстану.

Економічні недоліки в тому числі втрата конкурентоспроможності в окремих секторах, труднощі переходу на європейський рівень цін, квоти на окремі види товарів;

Несприятливою соціальною ситуацією є складність візового режиму з нашими східними сусідами.

Загрози вступу України до ЄС:

Політична загроза – це небезпека того, що Україна закінчиться зіткненням цивілізацій між Заходом і мусульманським світом

Економічні загрози: можна передбачити, що шкідливі виробництва можуть переміститися в Україну, використовуючи Україну як перевізника сировини та дешевої робочої сили.

Соціальні загрози, спрямовані на зростання населення, нелегальну імміграцію та еміграцію.

Детальний аналіз вступу України до ЄС можна знайти в таблиці 3.1.

Україна не може приєднатися до цього інтеграційного об'єднання, тому що потребуватиме дуже високої компенсації у вигляді закриття цілих виробництв. Оскільки ЄС є плановою економікою, заснованою виключно на квотах, яка вимагає, щоб кожна країна, яка приєднується до ЄС, була включена до Спільного ринку і, отже, запроваджувала квоти на виробництво того чи іншого продукту, це в інтересах ЄС і це неприйнятно, що Україна на цьому

етапі є однією з тем інтеграції України.

Таблиця 3.1 – SWOT-аналіз вступу України до ЄС

Сила	Слабкість
<p>1. Політичні вигоди</p> <ul style="list-style-type: none"> - Європейська колективна безпека <p>2. Економічні вигоди</p> <ul style="list-style-type: none"> - Макроекономічна стабільність - Додаткові інвестиції в українську економіку - Надання субсидій сільському господарству - Отримання позитивного сальдо торговельного балансу - Спільні митні тарифи - Кількісні обмеження імпорту - Антидемпінгова політика - Протекціонізм і контроль експорту <p>3. Соціальні вигоди</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ефективний захист прав людини в інституціях ЄС - Відкриття кордонів для вільного пересування населення - Забезпечення високого рівня життя населення 	<p>1. Політичні недоліки</p> <ul style="list-style-type: none"> - Часткова втрата суверенітету - Невизначеність стратегій розвитку ЄС - Погіршення відносин з країнами СНД <p>2. Економічні недоліки</p> <ul style="list-style-type: none"> - Втрата конкурентоспроможності певних галузей - Складність переходу на європейський рівень цін - Квотування певних видів товарів <p>3. Соціальні недоліки</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ускладнення візового режиму із східними сусідами
Можливості	Загрози
<p>1. Політичні перспективи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Встановлення стабільної політичної системи - Сприйняття України як важливого суб'єкта політичних відносин <p>2. Економічні перспективи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Забезпечення розвитку малого та середнього бізнесу - Упровадження стандартів ЄС у виробництві <p>3. Соціальні перспективи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Формування середнього класу - Реформування освіти, охорони здоров'я, соціального захисту 	<p>1. Політичні загрози</p> <ul style="list-style-type: none"> - Небезпека втягнення України в конфлікт цивілізацій між Заходом і мусульманським світом <p>2. Економічні загрози</p> <ul style="list-style-type: none"> - Можливе переміщення до України шкідливих виробництв - Використання України як сировинного придатку - Використання України як дешевої робочої сили <p>3. Соціальні загрози</p> <ul style="list-style-type: none"> - Поглиблення демографічного спаду - Незаконна міграція та вплив кадрів

Ще однією проблемою, пов'язаною з інтеграцією України до ЄС, є невідповідність українського законодавства європейським стандартам. Приведення українського законодавства до європейського має відбуватися за

рахунок реформування української правової системи та поступової її адаптації до європейських стандартів. Це регулювання має охоплювати майже всі галузі права, такі як: приватне право, митне право, трудове право, фінансове право, податкове право, право інтелектуальної власності, охорона праці, життя та здоров'я, навколишнє середовище тощо. Однак наразі це не можливість реалізації таких заходів в Україні.

Економісти з різних країн ЄС констатували, що нещодавня ініціація угоди про асоціацію та створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС все ще заважає Україні швидко приєднатися до ЄС. Акронім насправді є технічною умовністю протоколу. Далі йде підписання та затвердження. Україна стане першою країною, яка ратифікує угоду, яка виконуватиметься в односторонньому порядку. Це може призвести до дуже серйозних травм. Оцінки коливаються від 2 до 5 мільярдів євро на рік. Ця сума є дуже високою для бюджету України [64].

3.2. Перспективи розвитку торгово-економічних відносин України та ЄС

Торговельно-економічні зв'язки – це система економічних зв'язків між країнами, в яких відбувається фактичне виробництво, розподіл, обмін і споживання товарів (послуг). Через нескінченні людські потреби та обмежені ресурси ці відносини розсувають кордони їхньої економіки. До основних форм МЄВ належать: міжнародна торгівля товарами та послугами; міжнародні потоки капіталу та іноземних інвестицій; міжнародна трудова міграція; міжнародна виробнича кооперація та науково-технічний обмін; Валютно-кредитне пророцтво [9].

Економічні та торговельні зв'язки посідають перше місце в світі і становлять 80% світових торгових потоків. Міжнародна торгівля є історично

першою формою міжнародних економічних відносин між країнами [8].

Міжнародна торгівля надає незалежним країнам такі можливості [19]:

- розвиток ринку збуту;
- поглиблення спеціалізації та сприяння просуванню
- продуктивність, ефективний розподіл і використання глобальних виробничих ресурсів;
- міжнародна торгівля може відбуватися лише в рамках міжнародної фінансової системи, наприклад безпечної конвертованості валюти;
- дозволяє незалежним країнам використовувати потоки товарів, товарів, капіталу та робочої сили з-за кордону в інтересах розвитку через внутрішні регулятивні положення.

У довгостроковій перспективі це покращує рівень і якість життя людей в країні. Зовнішня торгівля є одним із найважливіших джерел формування державного бюджету України. Стан розвитку торгівлі за останній рік в економічній співпраці з Україною існує ряд проблем, найважливіші з яких – наслідок диверсифікації геополітичних і регіональних пріоритетів Української держави та пандемії Covid-19, яка призвела до значного падіння світової економіки. Це безумовно вплинуло на розвиток зовнішньої торгівлі та мало ряд інших негативних чинників[19]:

- несприятлива економічна ситуація на найважливіших світових ринках України;
- різні зміни в окремих країнах;
- потоки коштів і перерозподіл активів;
- коливання світових валют і цін на товари;
- курс національної валюти нестабільний;
- війна України з Росією;
- структура вітчизняного експорту є нераціональною та переважає продукція та продукція низької переробної здатності;

- низька конкурентоспроможність українських товарів і несвоєчасні закупівлі;
- економічні цілі української компанії через розірвані контракти з іноземними партнерами.

Зі світовим товарним ринком та економічною глобалізацією зовнішньоекономічні та торговельні відносини стають все більш важливими, міжнародне співробітництво розвивається далі, а зовнішня торгівля та зовнішня торгівля стають все більш інтегрованими та взаємозалежними. Сильна залежність України від кон'юнктури зовнішніх ринків є одним із найважливіших факторів, що стримують темпи економічного розвитку країни. Тому будь-яке масштабне кризове явище в міжнародній економіці матиме негативний вплив на українську економіку, обмежуючи можливості внутрішнього експорту та географічної диверсифікації.

У світовій економіці країни «Великої сімки» зростають швидше, тоді як споживчий попит у країнах БРІКС та інших «нових» ринках, що розвиваються, обмежений.

Зважаючи на геополітичний, гео економічний та історичний статус України в Європі, довгостроковий розвиток відносин з ЄС має залишатися одним із пріоритетів зовнішньоекономічної політики України. Метою розвитку зовнішньоекономічних зв'язків між Україною та ЄС є забезпечення інтеграції української економіки до загальноєвропейського економічного простору. Це значною мірою залежить від виконання положень Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС та Тимчасової торговельної угоди.

Основними пріоритетами мають бути [65]:

- трансформація політичного визначення України як країни з перехідною економікою з метою правового закріплення її позицій у законодавстві ЄС з метою отримання відповідних торговельно-економічних, фінансово-кредитних та інвестиційних преференцій;

- розширення доступу на європейський ринок українських товарів, особливо таких важливих товарів, як текстиль, металургія та сільськогосподарська продукція;
- підтримка ефективних вітчизняних товаровиробників шляхом вдосконалення міжнародно-правових механізмів захисту інтересів вітчизняних товаровиробників, зокрема шляхом укладення відповідних галузевих угод; Усунення існуючих торгових бар'єрів і поглиблення виробничої кооперації;
- гармонізація економічного законодавства відповідно до стандартів ЄС та світової торгової системи ГАТТ/СОТ з урахуванням національних економічних інтересів та специфічних умов української економіки;
- основним етапом повноправного членства України в ЄС має стати створення економічних і правових умов для початку переговорів про створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС.

Економічна структура України та країн регіону (Польща, Словаччина, Чехія, Угорщина, Болгарія, Румунія, Югославія, Хорватія, Македонія, Словенія, Албанія) сформувалася на основі вимог попереднього РЕВ. Це створює для них необхідність створення додаткових зон вільної торгівлі з найбільш розвиненими країнами регіону (переважно країнами Центральноєвропейської асоціації вільної торгівлі).

Зовнішньоекономічна політика України щодо цієї групи країн має загалом забезпечити відновлення таких пріоритетів [65]:

Ефективні традиційні зв'язки, міжнародна спеціалізація та кооперація, особливо в металургії, транспортному та сільськогосподарському машинобудуванні, хімії та легкій промисловості;

Раціональний контакт в рамках науки і техніки, особливо питання, пов'язані з розробкою нових матеріалів і технологій, питання біотехнології, питання фізики низьких температур, питання ядерної фізики і т.д.

Майбутнім напрямком співпраці має стати участь у спільних зустрічах та проектах. Політика держави щодо прикордонних територій полягає у використанні переваг розташування прикордонних територій для підтримки розвитку пріоритетних територій зовнішньоекономічної діяльності. Основними напрямками транскордонного співробітництва стануть обмін товарами та послугами, координація роботи у сфері охорони навколишнього середовища, забезпечення інфраструктури та обмін інформацією.

Окрім країн СНД та ЄС, Україна також активно співпрацює з Туреччиною щодо виходу на ринок країн Близького Сходу, диверсифікації джерел постачання нафтопродуктів та імпорту продукції легкої промисловості.

Завдання існуючої економічної політики України щодо Болгарії та її реалізація узгоджуватимуться зі сформованими завданнями у відносинах з країнами Центральної Європи. Додатково ми звернулися Болгарія і Румунія відіграють дуже важливу роль у розвитку торгівлі на річці Дунай.

Дії, які можна вжити для створення умов для плідної співпраці в рамках ОЧЕС, включаючи подолання або обмеження митних бар'єрів, включають міжурядові угоди щодо Протоколу про прибережну торгівлю, створення міжурядових прибережних банків, багатосторонніх розрахункових систем для об'єднання інтересів різних галузей, і створення ряду берегових відділень. Спеціальна (вільна) місцева економічна зона[65].

Перспективи та можливий вступ до ЄС[65]:

Політичні погляди – прогнозування стабільності політичної системи, сприйняття України як основної теми міжнародних відносин;

Економічні перспективи – підтримка розвитку малих та винахідливих підприємців та впровадження стандартних стандартів на продукцію;

Соціальна перспектива – спрямована на звичайні шкільні класи та реформування освіти, майбутнє бідності та соціального добробуту.

Перспективи розвитку та вирішення зарубіжних заявок України, що

впливають на вирішення єдиної економічної політики країни, елементи інтересів і стимулів, а також на проникнення та розвиток вітчизняних продуктів чи рішень. залізничного ринку та послуг, підвищення якості української продукції, збільшення експорту, приплив іноземних інвесторів, контроль над надходженням валюти в Україну, захист прав та законних інтересів українських, вітчизняних та іноземних суб'єктів. Аналіз українського інтеграційного процесу в часто найпередовіших дослідженнях, глибоке розуміння того, що європейська інтеграція України є способом розширення та модернізації економіки, залучення нових та передових технологій та консолідації економічної моделі.

Конкурентоспроможність вітчизняної продукції, кваліфікована робоча сила, незалежні послуги, фактори продукту в комплексному професійному зростанні, і все це відповідає відносності ринку. Італійський кордон між Україною та ЄС допоможе нашій країні наблизитися до високих європейських стандартів і рівня життя країни та наших представників.

Європейський зелений курс (European Green Deal, ЄЗК), офіційно представлений Європейською Комісією у Європарламенті 11 грудня 2019 р., є комплексом заходів, спрямованих на перетворення Європи на кліматично-нейтральний континент до 2050 р. Для цього передбачається скорочення на 55 % викидів парникових газів у ЄС до 2030 р. порівняно з рівнем 1990 р. Європейський зелений курс визначає політику ЄС на найближчі роки у таких сферах як клімат, енергетика, біорізноманіття, промислова політика, торгівля тощо. Перетворення Європи на перший у світі кліматично нейтральний континент до 2050 р. планується досягти за рахунок стимулювання розвитку економіки, поліпшення здоров'я та якості життя людей, а також трансформації кліматичних та екологічних викликів у можливості в усіх сферах та політиках ЄС, гарантуючи справедливий та інклюзивний характер зеленого переходу. Україна поділяє цілі ЄС у кліматичній політиці. Однією з перших у Європі наша держава ратифікувала Паризьку кліматичну угоду (2016 р.). У серпні

2020 р. уряд України повідомив керівні органи ЄС про участь України у ЄЗК. Ключовою ціллю кліматичної політики держави визначено скорочення викидів парникових газів на 65 % до 2030 р., заплановано не пізніше 2060 р. досягти кліматичної нейтральності. Під час 23-го саміту Україна – Європейський Союз (12 жовтня 2021 р., м. Київ) Президент України Володимир Зеленський зазначив, що почався діалог щодо Європейського зеленого курсу, і Україна готова рухатися до кліматичної нейтральності спільно з ЄС1 . У листопаді 2021 р. Президент України взяв участь у Конференції ООН зі зміни клімату COP 26 у Глазго. Під час заходу було наголошено, що Україна повністю інтегрована у процес боротьби з глобальним потеплінням, підтримує ключові ініціативи, що були порушені на саміті. Так, наша держава зобов'язалася скоротити інвестиції у вугільну промисловість до 2040 р., скоротити на 30 % викиди метану, що є одним із основних чинників глобального потепління.

Загалом упровадження ЄЗК для України має широкі перспективи для ефективної роботи багатьох секторів економіки, включно з енергетикою, транспортом, енергоефективністю, ресурсоефективним будівництвом та реконструкцією будівель, енергоефективністю теплопостачання.

Залучення України до реалізації ЄЗК може відбуватися через оновлення додатків до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та

Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії й їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію), зближення з політиками ЄС у сферах довкілля, енергетики, промисловості та торгівлі.

При цьому для України вкрай важливим є доступ до надійного та довгострокового кліматичного фінансування, особливо у рамках Зеленого кліматичного фонду. ЄЗК створює для України як нові можливості, так і нові ризики. Нормативно-правова база ЄЗК передбачає впровадження відповідних обмежень у сфері міжнародної торгівлі, таких як механізм вуглецевого

коригування імпорту. Це спеціальний податок на викиди вуглецю, котрий планується застосовувати до продукції, що імпортується у ЄС із країн, які не приділяють належної уваги зменшенню викидів парникових газів. У перспективі це може значно знизити конкурентоспроможність українських товарів на ринку ЄС.

Насамперед це стосується продукції металургії, сільського господарства, харчової промисловості, енергетики, хімічної промисловості, машинобудування, тобто основних статей українського експорту товарів.

З огляду на важливість ринку ЄС для українського експорту, запобігання створенню нових торговельних бар'єрів для українських товарів, зокрема у спосіб вуглецевого коригування імпорту, має стати одним з пріоритетів взаємодії України з ЄС у рамках реалізації ЄЗК. У процесі діалогу з ЄС українській стороні варто акцентувати на тому, що застосування потенційних торговельних бар'єрів у рамках ЄЗК щодо України має відповідати правилам

Світової організації торгівлі (СОТ) та узгоджуватись із положеннями, цілями та принципами Угоди про асоціацію. При оновленні Угоди про асоціацію доцільно наполягати на відтермінуванні або наданні відповідного перехідного періоду при запровадженні механізму вуглецевого коригування імпорту та інших потенційних торговельних бар'єрів, що можуть бути застосовані у зв'язку з ЄЗК. Це надасть можливість адаптувати національне законодавство до відповідних європейських норм у сфері обліку, контролю та обмеження парникових викидів для ключових секторів економіки, запровадження економічно справедливого механізму розподілу витрат у системі торгівлі викидами, інших інструментів заохочення бізнесу виконувати кліматичні зобов'язання.

До 2050 року Європа прагне стати першим у світі кліматично-нейтральним континентом. Щоб прокласти шлях до досягнення цієї мети в боротьбі зі зміною клімату, Європейська комісія (ЄК) ухвалила пакет законодавчих ініціатив «Fit for 55», який містить амбітні кліматичні цілі. Вони

чітко відображають амбіції щодо екологічної (та цифрової) трансформації в ЄС в цілому та в окремих країнах-членах ЄС до 2030 року:

- скорочення викидів парникових газів (ПГ) мінімум на 55% до 2030 року порівняно з рівнем 1990 року;
- частка відновлюваної енергії має становити понад 32%;
- підвищення енергоефективності щонайменше на 32,5%.

Європейський зелений курс («European Green Deal») завжди мав на меті змінити правила гри в сфері захисту довкілля, і 14 липня 2021 року в пакет законодавчих ініціатив «Fit for 55» додали стратегію та стимули для реалізації зусиль з екологічної трансформації. У пакеті ініціатив «Fit for 55» визначено шлях до екологічної трансформації через застосування нормативних актів, нових ініціатив, поправок до основного законодавства та ключових поза законодавчих комунікацій. Процеси екологічної трансформації тепер закріплені у політиці ЄС, яка передбачає численні заходи, спрямовані на екологізацію ЄС; вони охоплюють заборону виробництва нових автомобілів з двигунами внутрішнього згоряння до 2035 року, розширення видів палива, за які необхідно сплачувати податок на викиди вуглецю, а також розширену схему торгівлі квотами на викиди, за якою планується встановлювати ціну на викиди вуглецю для вуглецемістких секторів економіки, таких як автомобільний та морський транспорт.

Ці безпрецедентні зусилля мають на меті не лише посилити нинішній екологічний вектор у таких сферах, як фінанси, енергетика, транспорт, перевезення, сільське господарство та корпоративне управління, але й можливість заохочувати до більшої екоактивності в таких сферах, як лісове господарство та біорізноманіття. Вжити термінових заходів нині важливіше, ніж будь-коли, як підкреслено у звіті Міжурядової групи експертів зі зміни клімату (IPCC) *Climate Change 2021: The Physical Science Basis*, опублікованому напередодні всесвітньої конференції зі зміни клімату COP26. ЄС чітко дав зрозуміти, що хоче бути прикладом для наслідування для інших

країн та сфер економіки, щоб заохочувати їх швидше, ніж будь-коли, вживати заходів для стримування зміни клімату.

Реалізація цих планів відбувається не без проблем, і для того, щоб допомогти полегшити фінансовий тягар для держав-членів та окремих учасників, European Green Deal передбачає надання надзвичайної фінансової підтримки шляхом реалізації Комплексного плану відновлення європейської економіки та сталого розвитку, а також через механізм «Справедливої трансформації». Хоча останні є важливими елементами European Green Deal, вони не обговорюватимуться далі у цій публікації, оскільки цей огляд зосереджений на пакеті законодавчих ініціатив «Fit for 55».

Суспільство як глобальне співтовариство наразі потребує змін. Ці зміни повинні означати не просто окремі зміни в «зеленій» політиці, а перехід до «точки неповернення», який об'єднуватиме зусилля у сфері політики, стандартів, фінансування, а також заходи підтримки та громадські дії. Успіх або невдача заходів ЄС, спрямованих на досягнення нового економічного та соціального балансу на нашій планеті, залежить від того, чи будуть всі сторони діяти швидко та з повною віддачею.

European Green Deal містить дев'ять наведених на рисунку 3.1 у додатку Д основних сфер застосування політики. Кожна сфера політики складається зі спеціальних нормативних актів, стратегій та джерел фінансування для пов'язаних з нею проєктів, які мають різні стадії зрілості, але при цьому всі вони спрямовані на досягнення спільної мети.

Україні як і всім учасникам ЄС важливо врахувати дану політику при побудові нової стратегії розвитку торгово-економічних зав'язків з Європейським Союзом.

3.3. Перспективні напрямки стратегії розвитку торгово-економічних зав'язків України та ЄС

На підставі наведених досліджень можна зробити висновок, що Україна потребує масштабних економічних реформ для досягнення подальшого економічного та соціального розвитку країни, покращення політичної ситуації та євроінтеграції. Ми формулюємо наші рекомендації щодо започаткування економічних реформ в Україні у зв'язку з проведенням владою трьох реформ:

1. Аграрна реформа. Політики, які зволікають з початком продажу землі сільськогосподарського призначення, побоюються, що всю землю скуплять великі інвестори. Оскільки багатьом власникам терміново потрібні гроші, очікується, що багато з них продадуть свою землю за першої ж нагоди. Гроші, виручені від продажу, скоро зникнуть, і тоді владу чекають нові проблеми. Тому політики побоюються скасування мораторію, оскільки подальший розвиток ринку землі в країні є невизначеним [47].

Власність на землю не вирішує проблем сільського господарства. Навіть оформлення іпотечного кредиту чи іпотеки землі сільськогосподарського призначення разом із правом власності на землю не принесе фермерам ніяких переваг. З іпотекою вони б заощадили лише на орендній платі, але зараз орендна плата невелика порівняно з вартістю придбання нерухомості.

Мораторій на продаж землі був продовжений до 2019 року, але залишається в силі, в основному завдяки лобіюванню великих агрокомпаній, які виграли від цього поточна ситуація. Причина, чому заборону не знято, полягає навіть у цьому «Гібридні» форми торгівлі землею, такі як емфітеоз, ще не є поширеними, і факт полягає в тому, що в обох випадках сільськогосподарські підприємства будуть змушені вилучати великі суми грошей від продажу та не бачать гарантії, що права на емфітеоз зберігатимуться назавжди. Аграрні компанії не хочуть скуповувати землю, яку вони обробляють, перш ніж її купить хтось інший, тому що вони мають обмежені ресурси та обмежений доступ до кредитів. Це при тому, що є великі

агропідприємства, які готові викупити частину своїх земельних ресурсів.

Зняття мораторію становить загрозу для українського АПК, оскільки тоді для купівлі землі доведеться укласти договори оренди з людьми, які мають вільний капітал. Нинішні високі доходи підприємств, пов'язаних із сільським господарством, зумовлені насамперед тим, що землевласники фактично не беруть участі в перерозподілі земельної ренти. У кращому випадку акціонер отримує 10-15% від операційного прибутку нерухомості, а решту бере на себе підприємець.

Сьогоднішня орендна плата – це практично ринковий стандарт комфортного проживання, в тому числі землі. Наприклад, існує активний ринок землі у вигляді прав, які продають компанії з довгостроковою орендою землі. Корпоративні права агробізнесу зараз коштують 100 доларів на рік за оренду 1 акра відносно родючої землі. Деякі регіони надають фермерам мало економічних прав [47].

Найчастіше землю намагаються придбати фермери, які вирощують багаторічні насадження на невеликих площах (до 100 га). Але емпізіема триває у них довго, наприклад до 100 років.

Мораторій робить Україну благодатним ґрунтом для великих сільськогосподарських підприємств. Розпочати великий сільськогосподарський бізнес тут нескладно: можна купити в оренду за відносно невеликі гроші, не витрачаючи багато на землю. Тому практика показує, що важливо не кому належить земля, а хто нею користується [47].

Завдяки мораторію ціни на довгострокову оренду землі залишаються низькими навіть порівняно з сусідніми країнами Східної Європи.

По-перше, мораторій стимулював вирощування однорічних культур і перешкоджав виробництву високоякісних ягід, фруктів, винограду та вина, а також розширенню зрошуваних площ [47].

По-друге, порушення можуть призвести до виснаження ґрунту. Україна експортує сільськогосподарську продукцію, тобто гумус і воду, але в

прихованому вигляді.

По-третє, мораторій перешкоджає консолідації нерухомості та притоку інвесторів, які хочуть працювати легально, цивілізовано та максимально прозоро. Проте мораторій вигідний іншим компаніям, у тому числі іноземним, оскільки захищає їх від конкуренції на землі.

По-четверте, незважаючи на мораторій на продаж землі сільськогосподарського призначення в Україні, існує одинадцять способів придбання землі сільськогосподарського призначення.

Окрім продажу прав компаніям, існує також майже виключно юридична форма продажу нерухомості, якою є продаж землі. Він може бути виданий і погашений повністю або частково протягом декількох років поспіль. При цьому нормативно-правових актів дуже мало: у Національному кодексі всього дві-три статті, а в Цивільному – лише невелика частина. Однак лізинг регулюється рядом законів і нормативних актів. Дуже активною формою торгівлі нерухомістю є біржа нерухомості: акції обмінюються за додаткову комісію в один відсоток [47].

Зняття призупинення зараз і по всій Україні не дуже важливо. Наприклад, заборону можуть зняти на Закарпатті: там немає ріллі, а багато хто хоче на цій землі працювати, багато хто хоче вирощувати культури, які приносять додану вартість. Однак у деяких економічно слабких районах продовжуватиметься масштабна скупка землі.

Крім того, якщо заборону скасувати зараз, атаки продовжать стрімко зростати протягом наступних року-двох. Більше того, навіть через багато років після зняття сільськогосподарської заборони може виникнути плутанина навіть серед представників.

Підтримуйте запровадження ринку землі, поки хтось не створить механізм із усіма необхідними запобіжниками для боротьби з цим хаосом.

Найбільшою проблемою на даний момент є «шахівниця», суперечлива інформація про межі власності та наявність місць загального користування.

Наприклад, зараз колективна власність

«Закрито» понад 1 млн га землі: це землі під ґрунтовими дорогами, облаштовані канали (хоча самі канали передані у державну власність), багаторічні насадження та кормові поля, а також землі під колишніми колгоспними лісами та водоймами. Справа в тому, що на початку земельної реформи в деяких областях органи місцевого самоврядування сподівалися якнайшвидше видати державні сертифікати на всі ділянки, але видавали державні сертифікати лише на господарські землі, а не просто на виділену землю. та багаторічні насадження, пасовища та сіножаті. Тому в таких областях, як Харківська, Хмельницька та Житомирська, створення багаторічних насаджень і кормових площ можливе практично без обмежень [47].

Важливо зазначити, що скасовувати мораторій потрібно поступово, у міру підготовки суспільства та законодавства. Пілотування вигідне, необов'язково охоплювати весь регіон: достатньо кількох регіонів з різними умовами. Також мають бути механізми для забезпечення інтеграції. Цей механізм діє по всій Європі. У зв'язку з цим наразі у Верховній Раді розглядається відповідний законопроект №6049-1, який дозволяє здійснювати обмін землі в межах однієї ділянки в суборенду без згоди власника, таким чином дає право на примусовий обмін землі. Той самий шматок землі. Запечатати 75% власності. Законопроект також передбачає механізми вирішення питання колективної власності. Він не набрав достатньої кількості голосів і був направлений на повторне перше читання в комітет [47].

2. Перемогти корупцію. На кінець 2017 року Національна антикорупційна служба України розглянула майже 500 резонансних скарг корупція про це йдеться у кінозвіті НАБУ за 2017 рік, оприлюдненому на сторінці відомства у Facebook.

У Global Corruption Perceptions Index 2019 Україна отримала 30 балів зі 100, посівши 130 місце серед 180 країн [Corruption Perceptions Index

2018/2019]. Відмовки Створення Антикорупційного бюро фактично зменшить хабарництво чиновників, і це дуже важливо. Однак для досягнення реальних результатів рекомендуємо вжити додаткових заходів [47]:

Ліквідація державних компаній. Боротьба з корупцією в Україні нічого не дає, тому що вона ведеться в одному напрямку: виявлення та покарання тих, хто бере хабарі. При цьому значно більшу роль відіграють превентивні дії, особливо ті, що виключають можливість корупції;

Знищити бюрократію. Якщо знищити бюрократію, то корупція зникне сама собою, тому ми повинні переходити від дозвільної системи до декларативної. Тобто йдеться не про те, що посадова особа дозволяє особі відкрити підприємництво та провадити ту чи іншу діяльність, а про те, що особа повідомляє посадовцю про те, що вона буде провадити ту чи іншу діяльність;

Відокремити бізнес від держави. Поки компанії займаються політикою, перемогти корупцію в Україні буде неможливо, тому що компанії, як і раніше, будуть змушені обирати: або працювати політично релевантно, або не працювати взагалі. Олігархи не повинні бути при владі – у них зовсім інший менталітет, вони інакше мислять. Тому найголовніше – повністю перезавантажити державу. Інакше Україні не тільки не вдасться подолати корупцію, але й не вдасться інтегрувати її в рамки цивілізованої держави.

Ви можете змінити цю ситуацію, зробивши кілька першочергових кроків:

По-перше, як якнайшвидше задіяти судовий механізм боротьби з корупцією, не чекаючи оновлення нинішньої судової системи, а це триватиме від трьох до семи років? Проведення розслідування, суду та повернення викраденого державного майна; Забезпечення передбачуваності змін податкового законодавства, щоб підприємства могли нормально розвиватися.

Крім того, необхідно знизити рівень секретності в секторі безпеки і оборони та підвищити відкритість діяльності Міністерства національної

оборони та правоохоронних органів. Наприклад, загальнодоступні дані про кількість службовців ЖКГ (без впливу на обороноздатність країни) можуть впливати на розподіл житла. Нарешті, необхідно виконати всі міжнародні зобов'язання України щодо боротьби з корупцією. Частково це було зроблено в рамках підготовки до лібералізації візового режиму. Проте в енергетичному та економічному секторах в рамках Угоди про асоціацію з ЄС все ще тривають реформи, спрямовані на зменшення національного регулювання та підвищення конкуренції. Зараз МВФ відіграє важливу роль у встановленні мандата. Зокрема, МВФ вимагав надати комітету НАБУ право бути заслуханим і створити антикорупційний суд. Про чергове виділення також йшлося в контексті ефективності процедури повернення незаконно вивезеного з України майна. І мова йде не лише про гроші Януковича, а й про кошти, які досі виводяться. Українські правоохоронні органи повинні мати доступ до міжнародних баз даних для виявлення іноземної власності та надання інформації слідчим органам. Це допоможе виявити активи, приховані чиновниками за кордоном.

3. Реформування державних підприємств[72]. Офіційно набув чинності Закон про приватизацію державного майна. Документ містить спрощену класифікацію об'єктів приватизації на малу та велику приватизацію та визначає вимоги та обмеження для покупців. Крім того, закон також передбачає відповідальність за неправильні та неповні документи.

У документі зазначено, що буде розширено коло цілей приватизації. Це змінює спосіб продажу товарів. Термін великої приватизації становить 11 місяців, малої приватизації – 5 місяців.

Суб'єктом приватизації будуть ті, у кого вартість активів вища 250 млн грн. Якщо активів мало, приватизації мало. Наразі приватизація малих об'єктів можлива лише в електронному вигляді, тоді як приватизація великих об'єктів потребує залучення консультантів [66].

Фонд державного нерухомості України (ФДМУ) затвердив перелік

підприємств для приватизації у 2020 році. У списку майже 100 об'єктів категорій В, G і Е. Зокрема, пропонується приватизація деяких підприємств енергетики "Суміхімпром", львівські заводи "Автовантажувач", "Оснастка", Криворіцька ТЕЦ, Львівська вугільна компанія, Запорізький титано-магнієвий комбінат та ін. Фонд планує реалізувати програму приватизації з доходами 22,5 млрд грн. [67].

Підсумовуючи, вважаємо, що перш ніж прискорити процес євроінтеграції, головним напрямком покращення економічної ситуації в країні має стати реформа національної земельної політики, тобто вирішення проблеми передачі земель сільськогосподарського призначення та зняття заборони. Крім того, Україні потрібні реформи для подолання корупції, оскільки ця проблема є настільки гострою, що впливає на ефективність формулювання та впровадження будь-яких реформ в країні, використання міжнародних кредитів тощо. Настав час для реформування держ. підприємств в Україні, оскільки їх необхідно терміново приватизувати, підвищити їх рентабельність та ефективність і, як наслідок, збільшити надходження до державного бюджету у вигляді податків, зборів тощо. Тому економічні реформи України є найважливішою умовою її подальшої інтеграції з Європою [47].

Висновки до розділу 3

Аналізуючи проблеми та перспективи розвитку економічних і торговельних відносин між Україною та ЄС, можна зробити висновок, що перспективи подальшого розвитку та вдосконалення зовнішньоекономічних відносин України зростають із подальшим розвитком та вдосконаленням зовнішньоекономічних відносин України.

Реалізація єдиної зовнішньоекономічної політики країни, реалізація її інтересів економіки та безпеки, проникнення та зміцнення позицій

вітчизняних виробників на зовнішніх ринках товарів і послуг, посилення конкурентоспроможності української продукції, збільшення експорту, приплив іноземних інвестицій, валюти. тече в Україну. Здійснює контроль вартості та захищає права та законні інтереси українських, вітчизняних та іноземних компаній.

Досліджуючи економічні та торговельні відносини між Україною та ЄС, ми запропонували напрямки покращення розвитку економічних та торговельних відносин між Україною та ЄС, а саме: по-перше, як якнайшвидше задіяти судовий механізм боротьби з корупцією, не чекаючи оновлення нинішньої судової системи, а це триватиме від трьох до семи років?

Забезпечення передбачуваності змін податкового законодавства, щоб підприємства могли нормально розвиватися. Основним напрямком покращення економічної ситуації в країні до прискорення євроінтеграції має стати реформа земельної політики країни, тобто вирішено проблему передачі земель сільськогосподарського призначення та знято заборону.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній магістерській роботі в результаті проведених досліджень розв'язано важливі наукові задачі, що стосуються торгово-економічних відносин України і ЄС, практичних рекомендацій щодо особливостей формування торгово-економічних відносин та напрямків вдосконалення розвитку торгово-економічних відносин з урахуванням євроінтеграційного курсу нашої країни. На основі проведеного дослідження зроблено наступні висновки:

На основі дослідження сутності теоретичних основ та визначення торгово-економічних відносин з'ясовано наступні його тлумачення: система економічних зв'язків між країнами з приводу виробництва, розподілу, обміну та споживання товарів (послуг), що вийшли за межі відповідних національних господарств у зв'язку з безмежністю людських потреб та обмеженістю ресурсів являє собою торгово-економічні відносини.

Досліджено сучасний етап європейської інтеграції, який дозволяє зробити такий висновок, що надзвичайно важливе значення для України має західний європейський напрямок зовнішньоекономічної діяльності. Україна зацікавлена у зміцненні зв'язків з ЄС і навіть у вступі до нього, однак це – віддалена у часі перспектива. Наразі Україна співпрацює з Європейським союзом на основі спеціальної угоди про партнерство.

Досліджено євроінтеграційні торгово-економічні відносини України з ЄС, звідки можна зробити висновок, що розвиток торговельних-економічних відносин України з ЄС в найближчій перспективі залежить від виваженої політики уряду держави щодо стимулювання власного виробництва та інвестиційної діяльності за допомогою широкого спектра фінансово-економічних та організаційно-правових механізмів. Україна обрала шлях на інтеграцію до Європейського Союзу, який є одним з найбільших об'єднань світу та водночас одним із найбільших ринків світу. Однак вимоги, які ставить ЄС українським компаніям, задовольнити буде нелегко.

Сучасна Україна – європейська держава, яка намагається зайняти місце в європейській та світовій політиці в міру своїх можливостей.

Також варто звернути увагу на переваги, які Україна отримає після вступу до ЄС:

1. Політичні інтереси – Як член ЄС, Україна братиме участь у Спільній європейській політиці безпеки та оборони (СПБО), яка захищатиме національний суверенітет і територіальну цілісність України.

2. Економічна вигода – Це перш за все макроекономічна стабільність, додаткові інвестиції в національну економіку, дотації для сільського господарства і досягнення позитивного торгового балансу.

З точки зору макроекономічної стабільності це означає, що після вступу до ЄС Україна повинна покращити свої економічні показники до європейських стандартів, створити відповідний розвинений ринок і закріпити тенденцію економічного зростання, що саме по собі матиме позитивні наслідки для України. Після вступу до ЄС Україна також виграє від запровадження спільної валюти.

3. Соціальний захист – включаючи ефективний захист прав людини через інститути ЄС, відкриті кордони, що дозволяють вільно пересуватися людям. Іншими словами: Шенгенська зона забезпечує вільне пересування людей в межах ЄС, забезпечує людям високий рівень життя тощо.

Враховуючи проведений аналіз перспективним напрямком стратегії розвитку торгово-економічних відносин між Україною та ЄС є Європейський зелений курс (European Green Deal, ЄЗК), що дозволить Україні сформувати нові ринки для збуту саме промислових товарів та сприяти поліпшенню кліматичних умов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андросова Т.В. Методика оцінки міжнародної конкурентоспроможності підприємств / Т.В. Андросова, ЛО Чернишова, ВО Козуб. – Харків: «Видавництво «Форт», 2017. С. 189-197.
2. Артамонова Г. Зовнішня торгівля України з ЄС: можливості та виклики. Журнал європейської економіки. Видання Тернопільського національного економічного університету. 2019. Т. 18. № 3(70). С. 283–295. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jeej.tneu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1398/1389> .
3. Аналіз зовнішньоторговельної діяльності України в сучасних умовах / [О.М. Шевчук, Л.Й. Созанський, Н.Б. Татарин] // Наукові записки національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : збірник наукових праць / ред. кол.: І.Д. Пасічник, О.І. Дем'янчук. Вип. 27. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. С. 8-13.
4. Аграрне інформаційне агентство Agravery // Україна закрила річні квоти на експорт меду в ЄС за 10 днів року . [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://agravery.com/uk/posts/show/ukraina-zakrila-ricni-kvoti-na-eksport-medu-v-es-za-10-dniv-roku> .
5. Брензович К.С. // Динаміка розвитку зовнішньої торгівлі між Україною та ЄС в рамках дії зони вільної торгівлі // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/30_2020ua/4.pdf
6. Батаренко А. О. Проблеми та перспективи європейської інтеграції України / А. О. Батаренко // Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ. 2014. № 1. С. 34–37.
7. Відносини між ЄС та Україною: інформаційна довідка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_uk/29685 .
8. Вдовин М.Л. Проблеми та перспективи розвитку зовнішньоторговельних відносин України з країнами ЄС / М.Л. Вдовин, М.Ю.

Хромова // Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. № 6. С. 61-63.

9. Власюк Т.О. Особливості зовнішньоторговельних відносин України з ЄС: ризики та потенційні стимули / Т.О. Власюк // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. № 10 (1). С. 86-90.

10. Вовчанська О.М., Іванова Л.О. // Маркетингов- дослідження ринку послуг :міжнародні та національні аспекти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/bitstream> .

11. Відеозвіт НАБУ за 2017 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://elise.com.ua/2018/01/05/pomogite-poborot-korruptsiyu-v-seti-poyavilosvideo-nabu-o-borbe-s-korruptsiej-v-ukraine/> .

12. Основні етапи процедури вступу до Євросоюзу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/20346/5122.pdf?sequence=3>.

13. Гуткевич С.О. Теоретичні засади правового регулювання інвестиційної діяльності в Україні: монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С. О. Гуткевич. - Київ : Діокс Україна, 2015. 535 с.

14. Гуткевич С.О. Політика ефективного розвитку підприємств : управлінський аспект: монографія / С. О. Гуткевич, Л. П. Шендерівська ; Нац. техн. ун-т України "КПІ", [Нац. ун-т харч. технол.]. К. : НТУУ "КПІ", 2016. 213 с.

15. Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами з країнами ЄС за 2019 рік. Державна служба статистики України, 2020. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua> .

16. Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами з країнами ЄС / Державний комітет статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/zd/ztt_ES/ztt_es_u/ztt_es_9_19_u.htm .

17. Глосарій термінів Європейського союзу. [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: <http://europa.dovidka.com.ua/a.html> .

18. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm .

19. Дідковська Б.В. Зовнішня торгівля товарами України з країнами Західної Європи / Б.В. Дідковська // БІЗНЕСІНФОРМ. 2013. № 4. С. 62-67.

20. Дугинець Г.В. Сучасні особливості зовнішньоторговельних відносин України з Угорщиною / Г.В. Дугинець // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. 2015. № 12 (Т. 3). С. 14-19.

21. Договір про заснування Європейської Спільноти від 25.03.1957 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/> .

22. Договір про Європейський Союз. Консолідована версія в редакції Лісабонського договору // Конституційні акти Європейського Союзу (в редакції Лісабонського договору) / Г. Друзенка, С. Друзенко. К.: К.І.С., 2010. С. 31-71.

23. Динаміка географічної структури зовнішньої торгівлі товарами. Державна служба статистики України, 2019. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua> .

24. Демчак І., Митченко О., Трофімова Г., Майданюк О.// Україна – ЄС тенденції торгівлі агропродовольчими товарами у 2019 році(за даними Державної митної служби України) // [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://loga.gov.ua/sites/default/files/collections/tendenciya_torgivli.pdf

25. Державна служба статистики України // Статистичний збірник. Співробітництво між Україною та країнами ЄС.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/06/zb_ES_18.pdf .

26. Економічний аналіз і актуальні тенденції: прогноз на 2018-2020 роки [Електронний ресурс] / Міжнародний центр перспективних досліджень. 2018. – Режим доступу: <http://icps.com.ua/schomisnyachnybyuleten-ekonomichnyy-analiz-i-aktualni-tendentsiyi-prohnoz-na-2018-2020-roky-hruden->

[osnovni-ekonomichnipokaznyky/](#) .

27. Економічна правда. Аграрний експорт із України до ЄС зріс на третину. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2019/07/5/649390> .

28. Епідемія коронавірусу: СОТ прогнозує уповільнення зростання світової торгівлі послугами в I кварталі 2020 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1857221-epidemiya-koronavirusu-sot-prognozuye-upovilnennya-zrostannyasvitovoyi-torgivli-poslugami-v-i-kvartali-2020-roku> .

29. Європейська правда // 6 років вільної торгівлі з ЄС: якою має бути нова стратегія України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2019/11/21/7103264> .

30. Європейський Союз та Україна: перспективи та проблеми адаптації. Електронний ресурс. – Режим доступу: file:///C:/Users/nika/Downloads/irtpa_2019_3_6.pdf .

31. Зона вільної торгівлі між Україною та ЄС. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/ukraine-eu/trade-and-economic/atm> .

32. Зона вільної торгівлі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/trade/free-area/review/> .

33. Інвестиційне співробітництво Україна – ЄС. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/ukraine-eu/trade-andeconomic/ukraine-eu-investments> .

34. Історія відносин України – ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zoda.gov.ua/article/1955/istoriya-vidnosin-ukrajinajes.html> .

35. Імплементация Угоди про асоціацію між Україною та ЄС: рекомендації на основі досвіду країн Східної Європи: наукова доповідь / за ред. акад. НАН України В.М.Гейця; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та

прогнозув. НАН України». К., 2015. 104 с

36. Ключевська А.М. Зовнішньоторговельні відносини України в контексті вибору її інтеграційного вектора / А.М. Ключевська // Дослідження міжнародної економіки : зб. наук. пр. – № 2 (67). – К. : ІСЕМВ НАН України, 2011. С. 185-192.

37. Касич А.О. Стан та перспективи торговельних відносин України з країнами Європейського Союзу / А.О. Касич, А.О. Цокало // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. 2015. № 13 (3). С. 23-27.

38. Корнієнко В.О. - Україна в Європі та світі // Електронний посібник. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://multimedia.posibnyky.vntu.edu.ua/mm/Ukraine-EU/txt/02.html> .

39. Костенко В. О. Актуальні проблеми міграційної політики та підходи до їх вирішення на прикладі Європейського Союзу / В.О. Костенко // Актуальні проблеми політики. 2015. Вип. 54. С. 106-114.

40. Комар Н. В. Процес візової лібералізації між Україною та країнами ЄС. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип. 14 (1). С. 142-145.

41. Огляд політики у рамках стратегії European Green Deal [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/ua/pdf/2022/01/green-deal-policy.pdf> .

42. Литвиненко Н.П. Основні тенденції та динаміка розвитку торговельно-економічних зв'язків України з Європейським Союзом, США та Японією / Н.П. Литвиненко // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2015. Вип. 126 (ч. I). С. 117-125.

43. Лаба О. Напрями співпраці України та Європейського Союзу щодо міграційних питань [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/nika/Downloads/ipch_2016_1_11.pdf

44. Міністерство економічного розвитку і торгівлі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA> .
45. Міжнародне право - Міжнародне право / За ред. М. В. Буроменського\ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://radnuk.info/pidrychnuku/mishnarod-pravo/45-byromensk/739-s-2----.html>
46. Міністерство закордонних справ України . [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mfa.gov.ua/yevropejska-integraciya/vidnosini-ukrayina-yes/dogovirno-pravova-spivrobitnictva-ukrayina-yes> .
47. Майстренко М. // Удосконалення стратегії економічного розвитку України в умовах євроінтеграції. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/23157/1/Maistrenko_magistr.pdf .
48. Мазур В.І. Вплив розширення ЄС на євроінтеграційні процеси / В. І. Мазур, С. М. Бондар // Міжнародний науковий журнал. 2016. № 6(3). С. 108-111.
49. Огляд торговельної політики Європейського Союзу | Міністерство економіки України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=1ac01a7b-92e7-4598-a787-9a602f972944&title=OgliadTorgovelnoiPolitikivropeiskogoSoiuzu> .
50. Бюлетень стану торговельних відносин між Україною та ЄС у 2022 році | Міністерство економіки України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=5db05993-288d-4981-9f26-f0f6efe586e2&title=BiuletенStanuTorgovelnikhVidnosinMizhUkrainoiuTasU2022-Rotsi> .
51. Оніщенко І.О. Інвестиційна привабливість України: проблеми та шляхи їх вирішення / І.О. Оніщенко // Траєкторія науки. Електронний науковий журнал. 2016. № 3(8) С. 289-295.
52. Офіційний сайт Державної служби статистики України

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

53. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>

54. Офіційний сайт Європейської Комісії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/taxation_customs/

55. Офіційний сайт статистичної служби Європейського Союзу (EUROSTAT) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

56. Офіційний сайт Європейського Союзу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://europa.eu/> .

57. Офіційний сайт СОТ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/statis_e.htm

58. Офіційний сайт Міністерство аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/>

59. Офіційний сайт Торгово-промислової палати України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ucci.org.ua/about>

60. Позитивні та негативні наслідки вступу України до ЄС. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/28990/1/integration.pdf>

61. Перспективи поглиблення зовнішньоторговельного співробітництва України та ЄС. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/konkyrs_stud/ES/2019/9.pdf

62. Про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Угода. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/984_01

63. Аналіз торгівлі товарами між Україною та ЄС. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/05/DCFTA-Commodities-2022-16-05.pdf> .

64. Єврокліматичний курс. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-07/dopov-greendea-1-red-pogod-do-verstki_12_07_2022_gotove.pdf.
65. Проблеми та перспективи розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1103>
66. Приватизація державних підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://newsone.ua/news/politics/v-ukraine-vstupil-v-silu-zakono-privatizatsii-hosmushchestva.html>
67. Бюлетень стану торговельних відносин між Україною та ЄС у 2021 році | Міністерство економіки України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&isSpecial=True&id=6b2412a2-219c-4aa9-b4ef-87f9690e520f&title=BiuletenPotocznegoStanuTorgovelnikhVidnosinMizhUkrainoiuTas>.
68. Рабошук А. Стан і перспективи зовнішньої торгівлі між Республікою Польща та Україною / А. Рабошук, К. Шиманська // *Zeszyty Naukowe Uczelni Vistula*. 2016. № 47 (2) *Ekonomia XI*. Stan i rozwój bilateralnej współpracy gospodarczej Polski i Ukrainy. S. 254-268.
69. Рагуліна К. А. Угода про асоціацію як правова основа адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». 2016. Вип. 1, т. 1. С. 50–54
70. Ромінський М. М. // Динаміка та розвиток зовнішньоторгівельних відносин Україна-ЄС, в процесі євроінтеграції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <file:///C:/Users/nika/Downloads/205845-462602-1-SM.pdf>.
71. Рейтинг «Індекс сприйняття корупції» 2018/2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ru/rubric-society/2407989->

[vmirovom-rejtinge-preodolenia-korupcii-ukraina-zanala-130-mestotgapzragepsu.html](http://www.ier.com.ua/files/publications/Policy_papers/IER/2020/european-green-dealwebfinal_UKR_IER_com_ua.pdf) .

72. Аналітичний документ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ier.com.ua/files/publications/Policy_papers/IER/2020/european-green-dealwebfinal_UKR_IER_com_ua.pdf .

73. Аналіз торгівлі товарами між Україною та ЄС в рамках ПВЗВТ: поточний стан та перспективи для лібералізації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

74. Сібекіна А. Ю. Організаційно-управлінські заходи активізації з впровадження симетричної зони вільної торгівлі України з ЄС / А. Ю. Сібекіна // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2014. № 4. С. 107-115.

75. Сібекіна А. Ю. Одностороннє введення ЄС торговельних заходів як фактор стимулювання бізнесу в Україні / А. Ю. Сібекіна // Зовнішньоекономічна політика України в умовах інтеграційних процесів. Збірник матеріалів XVII Міжнародної науково-практичної конференції: 29 травня 2014 р. К.: УДУФМТ, 2014. С. 142-143.

76. Соколюк, Г. О. Проблеми забезпечення конкурентоспроможності українських підприємств у контексті євроінтеграційних процесів [Текст] // Проблеми економіки. № 3. 2015. С.86-92.

77. Савченко В. Угода про асоціацію з ЄС – шляхи реалізації переваг // Проблеми і перспективи економіки та управління: науковий журнал / Черніг. нац. технолог. ун-т. 2016. № 2 (6). С. 24-34.

78. Савенко Г.В. Щодо питання визначення поняття та змісту євроінтеграційних процесів / Г. В. Савенко // Міжнародний науковий журнал. - 2016. № 9. С. 130-132.

79. Салькова І.Ю. Заходи щодо забезпечення розвитку АПК України в умовах євроінтеграції / І. Ю. Салькова, А. С. Гловюк, О. П. Олексієнко // Агросвіт. 2016. № 9. С. 45- 51

80. Тиркус Ю. С. Теоретичні засади дослідження процесів політичної

інтеграції / Ю. С. Тиркус // Вісник СевНТУ. Сер. : Політологія. 2013. Вип. 145. С. 100-104.

81. Трегуб О.І. Теоретичні засади європейської інтеграції / О. І. Трегуб // Грані. 2013. № 9. С. 148-153.

82. Тюріна О. В. Європейський Союз: деякі нариси історії формування. Правові засади європейської та євроатлантичної інтеграції України: досягнення та перспективи : матеріали учасників заочної наук.-практ. конф. (м. Львів, 31 жовт. 2017 р.). Львів : ННПП НУ «Львівська Політехніка», 2017. С. 13–17.

83. Харечко Т.І. Особливості євро інтеграційних процесів у ХХІ ст.. / Т.І. Харечко // Економічний простір. 2017. № 4. С. 7-11.

84. Чотирнадцятий Огляд торговельної політики Європейського Союзу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=5fd08371-8ecd-456d-a108-d4704072a19c&title=OgliadTorgovelnoiPolitikivropeiskogoSoiuzu> .

85. Центр зовнішньополітичних досліджень Національного інституту стратегічних досліджень // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-04/vplyv-pandemii-na-svitovu-torgivlyu.pdf> .

86. Coronavirus could reduce world trade by up to a third, according to the WTO. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.weforum.org/agenda/2020/04/wto-financial-crisis-coronavirus-covid19-recession-trade-global/> .

87. UNCTAD Handbook of Statistics 2019. Trade in services by category. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://stats.unctad.org/handbook/Services/> .

88. WTO Data Portal (2020). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://timeseries.wto.org/> .

89. UNCTADstat. Data Center. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

https://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx?sCS_ChosenLang=en .

90. WTO. Trade set to plunge as COVID-19 pandemic upends global economy. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.wto.org/english/news> .

91. WTO. World Trade Report 2019 —The Future of Services Trade. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://www.wto.org/english/res_e/publications_e .

92. WTO. World Trade Statistical Review 2019. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://www.wto.org/english/res_e/statistics_e/wts2019_e/wts2019_e

93. Monitoring EU Agri-Food Trade: Development until August 2019. Eurostat. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/foodfarmingfisheries/trade/documents/monitoring-agri-food-trade_aug2019_en.pdf .

ДОДАТКИ